

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Autor práce (diplomant/ka)
Zuzana Prasková

**Návrh úpravy insolvenčního zákona s cílem
zrovnoprávnění postavení věřitele při řešení
úpadku oddlužením**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Katedra: Občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 27.3.2012

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 2.4.2012

Poděkování:

Děkuji panu JUDr. Petru Smolíkovi, Ph.D. za pomoc a vstřícnost, kterou mi v průběhu přípravy práce poskytl a projevoval.

Obsah:

Obsah:	3
1. Exkurz do historického vývoje úpadkového práva na našem území	7
1.1 Úpadkové právo před vznikem Československé republiky	7
1.2 Konkurzní právo v Československu	8
1.3 Zákon o konkurzu a vyrovnání	9
2. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a jeho novely	10
3. Způsob řešení úpadku oddlužením – obecné otázky	13
3.1 Podmínky pro povolení oddlužení	13
3.2 Návrh na povolení oddlužení	13
3.3 Rozhodnutí soudu o návrhu na povolení oddlužení	14
3.4 Námitky proti povolenému oddlužení	17
4. Uplatňování pohledávek věřiteli	17
4.1 Obecné poznámky o podání přihlášky pohledávky	18
4.2 Přihláška pohledávky zajištěného věřitele	19
4.3 Přihláška pohledávky vázané na podmínku	20
4.4 Přezkoumání přihlášených pohledávek a jeho důsledky při řešení úpadku oddlužením	21
4.4.1 Popření pohledávky dlužníkem	22
4.4.2 Popření pohledávky přihlášeným věřitelem	23
4.4.3 Postup v případě popření přihlášené pohledávky	24
4.5 Odpovědnost věřitele za přihlášku pohledávky	26
4.6 Zpětvzetí a odmítnutí přihlášky pohledávky	29
5. Schválení oddlužení	30
5.1 Rozhodnutí o způsobu oddlužení a schválení oddlužení	30
5.2 Způsoby řešení oddlužení	32
5.2.1 Oddlužení plněním splátkového kalendáře	33
5.2.1.1 Smlouva o důchodu	35
5.2.1.2 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení	36
5.2.2 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	37
5.3 Majetková podstata a dispoziční oprávnění k majetku v oddlužení	38
5.4 Společné řízení o oddlužení u manželů	39
6. Postavení věřitelů při jednotlivých způsobech oddlužení	42
6.1 Postavení zajištěného věřitele při oddlužení plněním splátkového kalendáře	43
6.2 Postavení nezajištěných věřitelů při oddlužení plněním splátkového kalendáře	46
6.3 Postavení věřitelů při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	47
7. Role insolvenčního správce při oddlužení	47
7.1 Další insolvenční správci	49
7.2 Příprava přezkumného jednání a podkladů pro rozhodnutí první schůze věřitelů	49
7.3 Povinnosti a odpovědnost insolvenčního správce	50
7.4 Odvolání insolvenčního správce a zproštění správce jeho funkce	51
7.5 Odměna insolvenčního správce a náhrada hotových výdajů	53
8. Skončení oddlužení	55
8.1 Zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkurzu	55
8.2 Splnění oddlužení plněním splátkového kalendáře	56
8.3 Podmínky osvobození dlužníka od placení pohledávek	57
8.4 Postavení oddlužené osoby po přiznání osvobození od placení pohledávek	58

8.5 Odejmutí a zánik osvobození dlužníka	59
9. Účinky insolvenčního řízení, resp. vliv oddlužení na jiná řízení.....	59
9.1 Řízení exekuční a vykonávací	61
9.2 Dědické řízení	62
10. Rizika pro věřitele spojená s insolvenčním řízením	62
11. Navrhované úpravy insolvenčního zákona	63
11.1 Stanovení výše zajištěné pohledávky	63
11.2 Postavení přihlášeného věřitele po uplatnění postupu dle § 240 InsZ (neúčinnost právních úkonů bez přiměřeného protiplnění).....	65
11.3 Postavení nepříhlášeného věřitele po uplatnění postupu dle § 240 InsZ.....	66
11.4 Podmínky pro zpeněžení zajištěného majetku mimo dražbu.....	68
Závěr	71
Příloha č. 1: Statistické přehledy počtu oddlužení v průběhu let 2008 – 2011.....	73
Seznam použitých materiálů	74

Úvod

Oddlužení jako jeden ze sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka a zcela nový institut bylo do českého právního řádu zakomponováno zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále také jen „InsZ“ nebo „insolvenční zákon“), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2008, a jež nahradil původní zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání (dále také jen „ZKV“).

Téma z oboru insolvenčního práva, zejména s ohledem na proces oddlužení, jsem si pro svou diplomovou práci vybrala z toho důvodu, že se jedná o poměrně novou úpravu, která v právním řádu ČR nebyla dosud obsažena, současně však je již několik let používána a existuje k ní tedy řada judikatorních rozhodnutí, o něž se mohou nejen dlužníci a věřitelé, ale také insolvenční správci případně soudci insolvenčních soudů v nejasných otázkách opřít. Současně bych v této práci chtěla využít svých praktických zkušeností s průběhem oddlužení, a zmínit některé problémy a nedostatky, se kterými se věřitelé nebo jiné subjekty mohou v průběhu řízení setkat.

V současné době, se stále skloňovanou ekonomickou krizí a krizí Eurozóny, se hovoří o narůstajícím počtu fyzických osob, které se na insolvenční soudy obracejí se žádostmi o povolení oddlužení (vyplývá to mj. ze statistického přehledu insolvenčních řízení, který je uveden v Příloze č. 1 diplomové práce). V praxi se však nejen dlužníci, ale mnohdy ani věřitelé příliš v tomto institutu neorientují, některé detaily jsou, zejména médii, nevhodně nebo nesprávně interpretovány a subjekty, které se insolvenčního řízení účastní, samy, bez právního zastoupení, se tak mohou snadno dostat do situace, kterou na počátku nepředvíдалy a kterou lze v dané fázi jen těžko řešit (blíže viz. kap. 10). Je však nutno říci, že v souvislosti s narůstajícím počtem osob, jež se dostaly do tíživé ekonomické situace a nezbývá jim jiná možnost, než požádat o oddlužení, začaly postupně vznikat i bezplatné insolvenční poradny, které předluženým osobám poskytují pomoc při podání návrhu na oddlužení. V souvislosti s touto činností, kterou vyvíjí např. města nebo jiné samosprávné celky, případně i různá občanská sdružení, lze říci, že úroveň podaných návrhů, podobně jako informovanost samotných dlužníků se od počátku účinnosti insolvenčního zákona podstatně zlepšila.

Podobně, jako se v insolvenčním řízení rozlišují zajištění a nezajištění věřitelé, lze rozlišovat i dlužníky, resp. proces oddlužení podle toho, jestli majetek dlužníka je zatížen zajišťovacím právem či nikoli. Podle toho se také liší práce soudem ustanoveného insolvenčního správce, který při oddlužení, kde se v majetkové podstatě nachází i majetek, jež slouží jako zajištění přihlášeného věřitele či věřitelů, má i při oddlužení plněním splátkového kalendáře dispoziční oprávnění k tomuto majetku a provádí jeho zpeněžení dle pokynů zajištěného věřitele. Blíže k právům a povinnostem zajištěných věřitelů, uplatňování jejich pohledávek, možnosti jejich uspokojení v rámci oddlužení a jejich spolupráci s insolvenčním správcem je uvedeno níže v textu diplomové práce.

V diplomové práci se snažím také poukázat na otázky insolvenčním zákonem přímo neřešené, jako je např. možnost neudělení pokynu zajištěného věřitele ke zpeněžení předmětu zajištění a jeho následného osudu, resp. osudu a vymahatelnosti zajištěné pohledávky po skončení insolvenčního řízení nebo institut společného oddlužení manželů. Cílem této diplomové práce je tedy nejen přiblížit proces oddlužení od zahájení insolvenčního řízení až do jeho skončení, zejména s důrazem na postavení zajištěného věřitele v tomto řízení, ale současně poukázat na určité oblasti insolvenčního zákona, které jsou nedostatečně upraveny, případně navrhnout řešení rozdílné od současné úpravy.

Insolvenční zákon je v účinnosti již pátým rokem, což je doba stanovená pro způsob oddlužení plněním splátkového kalendáře, avšak existují již dlužníci, kteří celým procesem oddlužení prošli a splnili jej tak, že insolvenční soud mohl na základě jejich žádosti rozhodnout o jejich osvobození od placení zbytku pohledávek. Diplomová práce se zabývá také praktickými dopady tohoto nového institutu do právních vztahů mezi věřiteli a dlužníky.

1. Exkurz do historického vývoje úpadkového práva na našem území

Pod pojem úpadkového práva lze zahrnout řízení, jež se v různých dobách a v různých právních kulturách nazývala jinak, ale přesto mají určité společné specifické znaky. Mezi ty nejdůležitější patří zejména mnohost věřitelů, zásadně poměrné uspokojení pohledávek věřitelů a jejich vzájemně vyrovnané možnosti, jak ho dosáhnout. Potřeba řešení těchto vztahů vyvstává zejména s rozvojem tržní ekonomiky a svobodné soutěže podnikatelských subjektů, kdy v těchto podmínkách je potřeba, aby byl právními normami upraven postup pro případ, kdy se určité subjekty dostanou do platební neschopnosti a nejsou schopny dostát svým závazkům. Potřeba právní regulace je nutná jak k ochraně věřitelů, tak i samotných dlužníků. Právními normami neupravený postup řešení dlužníkovy úpadku by totiž mohl mít likvidační dopad nejen na samotného dlužníka, ale i na celou společnost.

1.1 Úpadkové právo před vznikem Československé republiky

První náznaky samostatné úpravy úpadkového práva se objevují v Obnoveném zřízení zemském z roku 1627. Problémem však bylo, že v duchu tehdejší doby se jednalo o právo zemské, které platilo pouze pro šlechtu. Tzv. městské právo, kterému podléhali všichni obyvatelé města, bylo za zemským právem opožděno, proto v té době vznikla určitá dvoukolejnost při řešení úpadků dlužníků.

Za první komplexní úpravu úpadkového práva nejen v Českých zemích, ale v celé střední Evropě, lze zřejmě považovat Josefínský konkursní řád z roku 1781, jehož hlavním přínosem bylo překonání dualismu práva zemského a městského. Konkursní řízení té doby se přiblížilo ostatním sporným řízením, přičemž se zahajovalo žalobou a žalobou (nikoli přihláškou) uplatňovali své nároky dlužníkovi věřitelé. Zpočátku byl úpadek řešen pouze konkurzem, ale postupem doby s rozvojem vyrovnání, které zprvu probíhalo spontánně, byl Josefínský konkursní řád v roce 1862 doplněn zákonem o vyrovnacím řízení. Nedlouho poté v roce 1868 byl vydán nový konkursní řád, který již zavedl pro nás dnes typické instituty jako je přihláška pohledávky. Současně jím byla zdokonalena úprava vyrovnacího řízení.

Ani tento konkursní řád se však nevyhnul nedostatkům, které spočívaly například v poměrně širokém vymezení majetku, na který se řízení nevztahovalo, v nákladnosti řízení a neobsahoval ani ustanovení o odporovatelnosti úkonů. Následkem toho bylo vydání nové úpravy v roce 1914, konkrétně císařského nařízení č. 337/1914 ř.z., jež na našem území platilo do roku 1931.

1.2 Konkursní právo v Československu

Nově přijatý zákon č. 114/1931 Sb. neobsahoval oproti císařskému nařízení zásadní změny, ale soužil spíše ke sjednocení českého a slovenského právního řádu. Jeho přínos bylo možno spatřovat v určitém zdokonalení legislativních textů. Přelomem však bylo vydání občanského soudního řádu zákonem č. 142/1950 Sb., čímž byla ucelená úprava úpadkového práva na našem území zrušena. V době, kdy docházelo k rozsáhlému zespolečenštění výrobních prostředků a bylo zavedeno plánovité řízení národního hospodářství, nebylo konkursního řízení vlastně zapotřebí. Občanský soudní řád z roku 1950 místo toho zavedl tzv. exekuční likvidaci¹, která však byla jakýmsi „deformovaným“ konkurzem nesprávně zařazeným mezi exekuční prostředky. Mohla být přitom zahájena i bez návrhu a pro její vedení se nevyžadoval exekuční titul, který byl i tehdy základním předpokladem pro povolení exekuce². Jedním z účinků nařízení exekuční likvidace bylo mj. to, že zaniká zákonné majetkové společenství manželů (později bezpodílové spoluvlastnictví manželů, dnes společné jmění manželů).

Exekuční likvidace se příliš neujala a nový občanský soudní řád z roku 1964 již ustanovení o ní nepřevzal. Zákon č. 99/1963 Sb., který po četných novelizacích platí dodnes, upravoval tzv. likvidaci majetku. V ust. § 352 až 354, tj. ve třech paragrafech tak byla obsažena celá tehdejší úprava úpadkového řízení. Likvidaci majetku mohl nařídít soud na návrh některého z oprávněných, pokud byl povinný předlužen. K rozvrhu výtěžku se mohli na výzvu předsedy soudu přihlásit všichni, kdo měli za povinným pohledávky. Řízení o likvidaci majetku probíhalo před soudem, neexistovala tehdy osoba konkursního nebo jinak označovaného správce.

---

¹ Hlava čtvrtá zák. č. 142/1950 Sb.

² § 428 zák. č. 142/1950 Sb.

1.3 Zákon o konkurzu a vyrovnání

Ke zvratu v úpravě úpadkového práva na našem území došlo až po pádu totalitního režimu v roce 1989, kdy vzhledem k přechodu k tržnímu hospodářství bylo nutné znovu vytvořit pravidla pro řešení insolvence. Dne 1.10.1991 tak nabyl účinnosti zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, který sice ideově navazoval na právní úpravu z roku 1931, ale legislativně byl ovlivněn občanským soudním řádem z roku 1950, tj. exekuční likvidací. V 73 paragrafech tak byla obsažena poměrně zjednodušená úprava konkurzu a vyrovnání, kdy některé instituty byly v podstatě vynechány a některé byly upraveny zcela nedostatečně. Dalším problémem bylo to, že tato úprava v minulých 40 letech buď nebyla používána nebo chyběla úplně a návaznost na úpravu z roku 1914, resp. z roku 1931 byla problematická také z důvodu značné změny celého legislativního rámce. Co chybělo úplně byla judikatura týkající se problematiky úpadku a jeho řešení.

ZKV tak byl mnohokrát novelizován, přičemž jednou z nejvýznamnějších novel byl zákon č. 94/1996 Sb., který se věnoval zejména řešení jednotlivých aplikačních nedostatků. Další významnou novelou ZKV byl zákon č. 105/2000 Sb., který znamenal podstatný zásah do obsahu zákona. Došlo mj. k omezení uspokojení zajištěných věřitelů (tzv. oddělených věřitelů) na 70 % jejich zajištěné pohledávky, což bylo pozdější úpravou zase opuštěno a přibýly instituty urychlující řízení, jako např. konkretizace povinnosti úpadce podat včas návrh na konkurz. Novým institutem bylo prohlášení dlužníka o majetku, což mělo usnadnit správci provedení soupisu konkurzní podstaty.

V souvislosti s vývojem insolvenčního práva v Evropě a také vývojem komunitárního práva však přestala úprava obsažená v ZKV postačovat a její nedostatky nebylo možno řešit dalšími novelami. Také vzhledem ke změně struktury úpadců, kdy začalo přibývat nejen úpadků velkých podnikatelů, ale také fyzických osob nepodnikatelů, pro které byl konkurz likvidačním řešením, bylo potřeba do úpravy úpadkového práva začlenit také jiné, tzv. sanační způsoby řešení, které již v jistých obměnách fungovaly v jiných státech Evropy³.

---

³ Zoulík, F., Vývoj insolvenčních řízení. *Právnícké fórum* [online]. 2009. [cit. 2012-03-13]. Dostupné na internetu: http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvennich-rizeni/?search_query=%20&type=12&search_results_page=4.

2. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a jeho novely

Jak již bylo řečeno v úvodu, nová úprava úpadkového práva byla do českého právního řádu začleněna v roce 2006 zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Původně se účinnost insolvenčního zákona předpokládala již dnem 1.července 2007, ale zejména z technických důvodů, kdy nebyl dostatečně připraven insolvenční rejstřík, jež je další důležitou novinkou českého úpadkového práva, byla jeho účinnost odložena (zákonem č. 108/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění zákona č. 312/2006 Sb., a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích).

Přijetím insolvenčního zákona došlo mimo jiné ke změně terminologie oproti původnímu ZKV. Byl zaveden insolvenční rejstřík, který se stal kromě jiného i prostředkem pro doručování mnoha písemností s insolvenčním řízením spojených, čímž se průběh insolvenčního řízení stal pružnějším. Vzhledem k jeho bezplatnému přístupu na internetové síti se také informace k jednotlivým insolvenčním řízením staly dostupné široké veřejnosti. Oproti původní evidenci úpadců představuje jeden ze zásadních přínosů nového insolvenčního zákona.

Namísto původního vyrovnání byly zavedeny dva nové sanační způsoby řešení úpadku, a to reorganizace a oddlužení. Vzhledem k tomu, že oddlužení se tato diplomová práce věnuje podrobně, považuji za vhodné alespoň krátce přiblížit institut reorganizace.

Reorganizaci je věnována část druhá hlava druhá insolvenčního zákona a je určena pro řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka, který je podnikatelem⁴. Reorganizaci povoluje soud pouze na návrh a je přípustná u dlužníka, jehož celkový obrat za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň 100 000 000,- Kč nebo pokud zaměstnává alespoň 100 zaměstnanců v pracovním poměru. V případě, že dlužník již při podání insolvenčního návrhu nebo nejpozději do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předloží soudu reorganizační plán schválený alespoň

---

⁴ Nelze jí však dle ust. § 316 odst. 3 InsZ řešit úpadek nebo hrozící úpadek právnické osoby v likvidaci, obchodníka s cennými papíry, osoby oprávněné k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu a bank, pojišťoven, zajišťoven, spořitelních nebo úvěrních družstev nebo poboček těchto institucí.

polovinou všech zajištěných a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek, omezení výší obratu nebo počtem zaměstnanců v pracovním poměru se na něj nevztahují. Po povolení reorganizace, resp. po schválení reorganizačního plánu dochází k postupnému uspokojování pohledávek přihlášených věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku. Dlužník má od rozhodnutí soudu o povolení reorganizace dospoziční oprávnění ke svému majetku, přičemž kontrolu nad dodržováním reorganizačního plánu provádí věřitelé prostřednictvím věřitelského výboru a insolvenčního správce.

Předností reorganizace má být zejména to, že pohledávky věřitelů jsou při splnění reorganizačního plánu uspokojeny ve vyšší míře než při řešení úpadku konkurzem. Po úspěšném skončení reorganizace také dlužník vychází z insolvenčního řízení oprostěn od povinnosti hradit závazky, které nebyly v rámci reorganizace uspokojeny (obdoba osvobození od placení zbytku pohledávek při splnění oddlužení).

Insolvenční zákon dále řeší kromě základních způsobů řešení úpadku zmíněných výše, tedy vedle konkurzu, reorganizace a oddlužení, také zvláštní způsoby řešení úpadku finančních institucí. Vzhledem ke specifčnosti těchto řízení se jimi nebudu v této diplomové práci zabývat.

Další změny, které insolvenční zákon přinesl spočívají v terminologii, kdy dnes se používá označení dlužník místo původního úpadce, insolvenční správce místo původního správce konkurzní podstaty nebo majetková podstata místo konkurzní podstata. Došlo také k zpřísnění některých lhůt, kdy jednou ze zásadních změn, které mají dopad na věřitele je stanovení pevné lhůty pro přihlašování pohledávek. Lhůta pro podání přihlášky do insolvenčního řízení sice může trvat až 2 měsíce, ale ve většině případů soudy stanovují v rozhodnutí o úpadku lhůtu pro přihlášení v délce 30 dnů. Lhůta při horní hranici její povolené délky slouží zejména pro úpadky velkých společností, u nichž lze předpokládat značný počet věřitelů. Tato lhůta je propadná, její zmeškání tudíž nelze prominout a k opožděně podaným přihláškám pohledávek se dále v insolvenčním řízení nepřihlíží.

ZKV byl v tomto ohledu na věřitele nesrovnatelně mírnější, neboť lhůta pro podávání přihlášek byla sice stanovena v rozmezí 30 dnů až 3 měsíců od prohlášení

konkurzu⁵, avšak její zmeškání ještě neznamenalo definitivní ztrátu možnosti účasti na konkurzním řízení. Věřitelé mohli své pohledávky přihlásit i po uplynutí této lhůty, nejpozději však do 2 měsíců od konání prvního přezkumného jednání. Teprve k později uplatněným přihláškám se již nepřihlíželo⁶.

Vzhledem k tomu, že insolvenční zákon přinesl mnoho nových institutů, které do té doby neměly v právním řádu ČR své místo, vyvstaly až za jeho účinnosti některé problémy nebo nedokonalosti, které bylo třeba řešit jeho novelizacemi. Tak např. zákonem č. 458/2008 Sb. bylo ulehčeno insolvenčním soudům, pokud jde o rychlost zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, kdy v § 101 odst. 1 InsZ byla doplněna druhá věta, která prodloužila soudům lhůtu pro vydání vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v případech, kdy insolvenční návrh došel soudu v posledních dvou hodinách pracovní doby nebo ve dnech pracovního klidu. V takovém případě mohou soudy vydat vyhlášku nejpozději do dvou hodin od začátku úředních hodin nejbližšího pracovního dne.

Nálezem Ústavního soudu ČR, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 260/2010 Sb. byla zrušena část ust. § 399 odst. 2 druhá věta za středníkem, kde byla zakotvena zákonná fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení v případě, že se dlužník nezúčastní bez řádné omluvy schůze věřitelů nebo neshledá-li soud jeho omluvu důvodnou. Toto ustanovení bylo shledáno v rozporu s čl. 2 odst. 3 LZPS a čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR, jakož i s čl. 36 odst. 1 LZPS. Tato fikce byla neakceptovatelná také z toho důvodu, že měla zásadní hmotněprávní účinky pro dlužníka i pro jeho věřitele, tj. prohlášení konkurzu na jeho majetek a zpravidla dosažení nižšího uspokojení.

Jednou z nejvýznamnějších novel insolvenčního zákona byl zákon č. 69/2011 Sb., kterým bylo věřitelům s účinností od 31.3.2011 vráceno právo popírat pohledávky jiným přihlášeným věřitelům. Principy fungování popěrného práva věřitelů jsou rozvedeny níže v kapitole 4. Parlament ČR tehdy reagoval na nález Ústavního soudu, který byl zveřejněn ve Sbírce zákonů pod č. 241/2010 Sb., v němž Ústavní soud vyslovil, že nepřiznání věřitelům možnost popírat pohledávky jiných přihlášených věřitelů je v rozporu s čl. 36 odst. 1 LZPS.

---

⁵ § 13 odst. 2 písm. c) ZKV.

⁶ § 22 odst. 2 ZKV.

3. Způsob řešení úpadku oddlužením – obecné otázky

3.1 Podmínky pro povolení oddlužení

Oddlužení je oproti již zmíněným způsobům řešení úpadku určeno pouze pro subjekty nepodnikatelské, přičemž insolvenční zákon nerozlišuje mezi fyzickou a právnickou osobou. Dle ust. § 389 InsZ je oprávněn návrh na povolení oddlužení podat pouze dlužník. Pokud by jej podala jiná osoba, pak soud musí takový návrh odmítnout pro nedostatek aktivní legitimace navrhovatele.

3.2 Návrh na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení podává dlužník současně s insolvenčním návrhem, a to na předepsaném formuláři, který je zveřejněn ministerstvem spravedlnosti na internetových stránkách insolvenčního rejstříku⁷. Pokud insolvenční návrh na dlužníka podala jiná osoba, může dlužník návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doby, kdy mu byl insolvenční návrh doručen. Kromě obecných náležitostí podání, které stanoví § 42 odst. 4 o.s.ř., musí návrh na povolení oddlužení obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat, údaje o jeho očekávaných příjmech v následujících 5 letech a údaje o jeho příjmech za poslední 3 roky. Příjmy za předchozí období musí dlužník nejen uvést, ale také doložit (zejm. potvrzením zaměstnavatele), kdežto příjmy do budoucna může pouze kvalifikovaně odhadovat.

Součástí návrhu na povolení oddlužení musí být také přílohy, kterými jsou seznam majetku a závazků, příp. prohlášení o změnách, pokud k nim od zahájení insolvenčního řízení došlo, dále listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky, případně písemný souhlas nezajištěného věřitele, že souhlasí s tím, že v rámci oddlužení obdrží nižší plnění než 30 % své pohledávky. Pokud dlužník vlastní majetek, který je zatížen některým ze zajišťovacích prostředků, tak musí dlužník k návrhu předložit soudu také znalecký posudek stanovící cenu obvyklou tohoto majetku⁸.

---

⁷ <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>

⁸ Ke znaleckému posudku blíže viz kap. 4 a kap. 11.

Pokud se v návrhu dlužníka na povolení oddlužení třetí osoba zavázala jako spoludlužník nebo ručitel, musí návrh spolupodepsat. Dále musí návrh podepsat i dlužníkův manžel, který musí výslovně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí, přičemž podpisy všech osob na návrhu na povolení oddlužení musí být úředně ověřeny.

3.3 Rozhodnutí soudu o návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční soud o návrhu na povolení oddlužení může rozhodnout několika způsoby:

Dle ust. § 393 InsZ pokud návrh neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný nebo neurčitý nebo chybí některá z povinných příloh návrhu, soud vyzve dlužníka k jeho opravě nebo doplnění, a to ve lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů. Zde lze spatřit rozdíl mezi insolvenčním návrhem a návrhem na povolení oddlužení, protože insolvenční návrh, který je nesrozumitelný nebo neúplný soud odmítne (zde nevyzývá navrhovatele k opravě nebo doplnění), jestliže pro tyto nedostatky nelze v řízení pokračovat⁹. Soud dlužníka také poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést a jaké přílohy je třeba k návrhu připojit. Teprve jestliže dlužník návrh na povolení oddlužení ve stanovené lhůtě řádně nedoplní nebo neopraví, tak soud **návrh odmítne**. Proti takovému rozhodnutí je přípustné odvolání, které může podat pouze osoba, která návrh na povolení oddlužení podala (jak již bylo řečeno výše, dle ust. § 389 InsZ může návrh na povolení oddlužení podat pouze dlužník, proto dikce § 393 InsZ je poněkud nepřesná).

Dlužník může návrh na povolení oddlužení vzít až do rozhodnutí soudu o schválení oddlužení zpět (upraveno v ust. § 394 InsZ), přičemž k rozhodnutí o schválení oddlužení dochází až po schůzi věřitelů, na které se hlasuje o způsobu oddlužení. Soud v takovém případě **vezme zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení dlužníkem na vědomí** rozhodnutím, proti kterému není přípustný žádný opravný prostředek. V tomto rozhodnutí **současně rozhodne o řešení úpadku konkurzem**. Pokud by zpětvzetí bylo učiněno až po rozhodnutí o schválení oddlužení, rozhodne soud tak, že zpětvzetí není účinné. Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení dlužníkem má pro něj zásadní význam – jednak je jeho úpadek nadále řešen likvidační formou

---

⁹ § 128 odst. 1 InsZ stanoví pro odmítnutí insolvenčního návrhu lhůtu 7 dnů od jeho podání.

úpadku, tj. konkurzem, ale hlavně, návrh na povolení oddlužení nemůže dlužník již znovu podat.

Posledním „negativním“ rozhodnutím insolvenčního soudu je **zamítnutí návrhu na povolení oddlužení**. Dle ust. § 395 InsZ soud návrh zamítne pokud lze vzhledem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník jím nesleduje poctivý záměr nebo že hodnota plnění pro nezajištěné věřitele při oddlužení plněním splátkového kalendáře by nedosáhla minimální hranice 30 % jejich pohledávek a tito s nižším plněním nevyslovili souhlas¹⁰. Na nepoctivost lze usuzovat např. tehdy, jestliže návrh na povolení oddlužení podá osoba, která se snaží oddlužením řešit závazky z předchozí podnikatelské činnosti¹¹. To ovšem neznamená, že dlužník v době podání návrhu na povolení oddlužení nemůže být evidován u živnostenského úřadu, ale z návrhu musí být patrné, že podnikatelskou činnost v době podání návrhu již nevyvíjí a jeho příjmy v době povolení oddlužení plynou z pracovního poměru.

Postupně od účinnosti insolvenčního zákona zaujaly insolvenční soudy aplikační praxi, která je podložena také rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR¹², že lze povolit oddlužení i dlužníkům, jejichž část závazků pochází z podnikatelské činnosti. Při tom však soudy musí vždy v konkrétním případě přihlédnout k době vzniku dlužníkovy závazku z podnikání, době ukončení podnikání, množství neuhrazených závazků z podnikání, včetně poměru výše závazků z podnikání oproti všem nezajištěným závazkům a v neposlední řadě k tomu, jestli věřitel, o jehož pohledávku se jedná, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podléhat režimu oddlužení. V takovém případě pak záleží na posouzení insolvenčního soudu, zda shledá v návrhu dlužníka nepoctivý záměr či nikoli. Za nepoctivý záměr¹³ se dále také považuje to, jestliže u dlužníka v posledních 5 letech proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy, proto dlužník k doložení poctivosti podaného návrhu přikládá také výpis z rejstříků trestů.

---

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.9.2010, sp.zn. KSBR 31 INS 156/2008, 29 NSČR 6/2008-B.

¹¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18.12.2008, sp.zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A-14.

¹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.4.2009, sp.zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 7/2009, judikát č. 79.

¹³ K výkladu pojmu nepoctivý záměr viz také usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20.10.2011, sp.zn. KSBR 40 INS 6931/2011, 3 VSOL 506/2011-B-34.

Dalšími důvody pro zamítnutí návrhu je situace, kdy návrh na povolení oddlužení znovu podá osoba, o jejímž návrhu bylo již dříve rozhodnuto nebo pokud dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Dle ust. § 395 odst. 4 InsZ může proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení podat odvolání pouze osoba, která návrh podala. Zde se objevuje opět nepřesnost v tom smyslu, že jedinou osobou, která může návrh na povolení oddlužení podat, je dlužník.

Následkem neúspěšného návrhu na povolení oddlužení, tj. když jej insolvenční soud odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, je rozhodnutí soudu o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkurzem.

Pokud soud nebude postupovat podle ust. § 393 až 395 InsZ, **insolvenční soud usnesením oddlužení povolí**. Rozhodnutí spojí se zjištěním úpadku dlužníka, přičemž v tomto rozhodnutí uvede všechny náležitosti dle ust. § 136 InsZ. Rozhodnutí obsahuje mj. lhůtu pro přihlášení dosud nepřihlášených pohledávek, která v případě oddlužení nemůže být delší než 30 dnů (v ostatních případech může činit až 2 měsíce) a dále svolá schůzi věřitelů, která se nesmí konat později než 60 dnů ode dne vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka a o povolení oddlužení. Dalšími náležitostmi jsou: ustanovení insolvenčního správce, údaj o účincích rozhodnutí o úpadku, výzva pro osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, aby napříště plnili pouze insolvenčnímu správci, výzva pro věřitele, aby neprodleně insolvenčnímu správci sdělili, jaká zajišťovací práva budou uplatňovat, stanovení termínu konání přezkumného jednání, výrok, kterým je dlužníkovi, který tak ještě neučinil, uloženo, aby ve stanovené lhůtě odevzdal správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů a označení hromadných sdělovacích prostředků, ve kterých bude insolvenční soud zveřejňovat svá rozhodnutí.

V rozhodnutí však není určen způsob oddlužení, neboť o tomto rozhoduje až schůze věřitelů. V ust. § 134 InsZ je stanovena pořádková lhůta pro rozhodnutí soudu o dlužnickém insolvenčním návrhu, a to 15 dnů ode dne, kdy je návrh úplný. Odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení oddlužení není přípustné. Vyplývá to mj. z toho, že k povolení oddlužení spojeného s rozhodnutím o úpadku může dojít

pouze na základě návrhu dlužníka, což vylučuje, aby se tento dlužník proti vyhovujícímu rozhodnutí soudu odvolal.

3.4 Námitky proti povolenému oddlužení

I po vydání rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení oddlužení je dána možnost je zvrátit, konkrétně prostřednictvím námitek proti povolení oddlužení podaných buď insolvenčním správcem nebo některým z nezajištěných věřitelů. Tento postup upravuje ust. § 403 InsZ.

Insolvenční správce může namítat skutečnosti, které by jinak vedly soud k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, avšak nejpozději do okamžiku, kdy schůze věřitelů přistoupí k hlasování o způsobu oddlužení nebo do 3 dnů po zveřejnění vyhlášky o výsledcích korespondenčního hlasování. Podobně také nezajištěným věřitelům dává zákon možnost namítat stejné skutečnosti, ale aktivně legitimováni k jejich podání jsou pouze ti nezajištění věřitelé, kteří hlasovali o způsobu řešení povoleného oddlužení, přitom není rozhodné, jak konkrétní věřitel hlasoval. Takové námitky lze uplatit nejpozději do skončení schůze věřitelů svolané za účelem rozhodnutí o způsobu oddlužení. Podání včasné námítky, pokud ji soud neakceptoval, opravňuje věřitele k podání odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení (řešeno níže v podkap. 5.1).

Zajištěný věřitel není k podání námítky aktivně legitimován a jeho případnou námítku, podobně jako opožděnou námítku insolvenčního správce nebo nezajištěného věřitele, by soud odmítnul.

4. Uplatňování pohledávek věřiteli

V insolvenčním řízení mohou věřitelé uplatnit své pohledávky pouze přihláškou doručenou soudu ve lhůtě stanovené v usnesení o zjištění úpadku dlužníka. V ust. § 165 odst. 2 InsZ se však pamatuje i na případy, kdy se nárok věřitele považuje ze zákona za přihlášený. Tyto případy se však nevztahují na řešení úpadku oddlužením. Jsou jimi např. pracovněprávní nároky, které jsou postaveny na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, dále nároky manžela dlužníka při řešení úpadku konkurzem

vyplývající z vypořádání společného jmění manželů při jeho zániku, které jsou uspokojovány společně s ostatními nezajištěnými pohledávkami.

4.1 Obecné poznámky o podání přihlášky pohledávky

Pohledávku lze přihlásit pouze na formuláři, který je dostupný ke stažení na internetových stránkách insolvenčního rejstříku a jehož náležitosti stanoví prováděcí předpis, a to v době od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty 30 dnů až dvou měsíců od rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka (v případě povolení oddlužení je lhůta zákonem omezena na 30 dnů). Přihlašují se i pohledávky, které již byly uplatněny u soudu, které jsou vykonatelné nebo takové, které již věřitel vymáhá prostřednictvím výkonu rozhodnutí nebo exekuce, stejně jako pohledávky nesplatné nebo vázané na podmínku. Zejména při řešení úpadku oddlužením má pro věřitele případné nepřihlášení pohledávky nebo opožděnost přihlášky zásadní význam (viz kap. 8).

Přihlášku pohledávky je nutno podat u insolvenčního soudu, tj. toho, u něhož bylo řízení zahájeno, resp. který zjistil úpadek dlužníka. Pokud by věřitel podal přihlášku své pohledávky u jiného soudu, tak ust. § 173 odst. 4 InsZ stanoví, že tento soud přihlášku neprodleně postoupí soudu insolvenčnímu, avšak lhůta pro podání přihlášky je dodržena pouze v případě, že přihláška dojde nejpozději poslední den lhůty insolvenčnímu soudu. Je tedy odpovědností každého věřitele, aby podal přihlášku příslušnému soudu, jinak se vystavuje riziku, že se k jeho přihlášce nebude přihlížet a pohledávka bude v rámci insolvenčního řízení z uspokojení vyloučena.

V přihlášce musí věřitel kromě obecných náležitostí podání¹⁴ uvést důvod vzniku a výši své pohledávky. Výši pohledávky se rozumí její vyčíslení v penězích, a to i v případě, že se jedná o pohledávku nepeněžitou. Pokud je věřitelova pohledávka v cizí měně, musí ji věřitel přepočítat na českou měnu kurzem devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou v den zahájení insolvenčního řízení a stala-li se splatnou před zahájením insolvenčního řízení, pak kurzem vyhlášeným v den její splatnosti.

---

¹⁴ § 42 odst. 4 občanského soudního řádu.

Nedílnou součástí přihlášky pohledávky jsou přílohy, tj. listiny, kterých se věřitel v přihlášce dovolává. Vykonatelnost pohledávky je potřeba doložit veřejnou listinou¹⁵ (jedná se o rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu, případně notářský nebo exekutorský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti¹⁶), přičemž nestačí její prostá kopie, ale věřitel musí předložit opis nebo úředně ověřenou kopii. V případě, že by vykonatelná pohledávka nebyla řádně doložena, hledí se na ni jako na nevykonatelnou.

4.2 Přihláška pohledávky zajištěného věřitele

Kdo je pro účely insolvenčního zákona zajištěným věřitelem stanoví ust. § 2 písm. g) InsZ. Jedná se o věřitele se zvláštním postavením, daným existencí zajištění jeho pohledávky vůči dlužníkovi zástavním nebo zadržovacím právem, omezením převodu nemovitostí, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění nebo podobným způsobem dle zahraniční úpravy. Zajištění se musí vztahovat k majetku, který náleží do majetkové podstaty.

Předpokladem pro uspokojení zajištěného věřitele v rámci oddlužení je uplatnění jeho pohledávky přihláškou pohledávky. Kromě výše uvedených náležitostí a příloh musí zajištěný věřitel dle ust. § 166 ve spojení s ust. § 174 odst. 3 InsZ v přihlášce pohledávky uvést druh zajištění a dobu jeho vzniku a dále doložit k přihlášce listiny, které se zajištění pohledávky týkají. Pokud tak věřitel neučiní, tak se má za to, že právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení neuplatnil. Tento postup se týká také těch zajištěných věřitelů, kteří mohou svou pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění. Zde se jedná o případ, kdy dlužník je vůči věřiteli v postavení pouze zástavního dlužníka, nikoli dlužníka osobního. Toto sjednocení obou skupin zajištěných věřitelů proběhlo právě až účinností insolvenčního zákona a lze je považovat za jeden z největších přínosů nové právní úpravy.

Pokud věřitel přihlásí do insolvenčního řízení pohledávku, která je zajištěna pouze majetkem, který nenáleží do majetkové podstaty dlužníka, tj. je ve vlastnictví

---

¹⁵ § 134 občanského soudního řádu.

¹⁶ § 78 písm. a) zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a § 71a až 71c zák. č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

třetích osob, tak se pro účely insolvenčního řízení považuje za věřitele nezajištěného. Podání přihlášky pohledávky však nijak věřitele neomezuje v tom, aby se uspokojení takové pohledávky domáhal mimo insolvenční řízení, tj. z tohoto zajištění. Ust. § 183 odst. 1 InsZ je tak výjimkou z jedné z hlavních zásad insolvenčního řízení stanovené v ust. § 5 písm. d) InsZ, a to, že věřitelé jsou povinni se zdržet jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

Přihláškou pohledávky není dotčeno ani právo věřitele domáhat se uspokojení téže pohledávky po kterémkoliv spoludlužníkovi, který se zavázal s dlužníkem, proti němuž se vede insolvenční řízení, společně a nerozdílně, ani právo požadovat plnění od dlužníkovra ručitele. Tyto osoby mohou uplatnit svou pohledávku rovněž přihláškou, ale pouze podmíněnou a za předpokladu, že ji neuplatnil samotný věřitel. Jestliže ji věřitel uplatnil, pak plní-li spoludlužník nebo ručitel za dlužníka, vstoupí v rozsahu, ve kterém věřiteli plnil, do insolvenčního řízení místo něj (ust. § 183 odst. 3 InsZ). V tomto případě je spoludlužník nebo ručitel sám aktivně legitimován k podání návrhu dle ust. § 18 InsZ, přičemž plnění za dlužníka musí insolvenčnímu soudu doložit veřejnou listinou nebo listinou s úředně ověřenými podpisy. Souhlas původního věřitele nemusí insolvenční soud již vyžadovat.

4.3 Přihláška pohledávky vázané na podmínku

Pokud má být pohledávka věřitele, která vznikne teprve v budoucnu, uspokojena v rámci oddlužení, musí ji věřitel uplatnit přihláškou pohledávky vázané na podmínku. Pohledávka vázaná na podmínku odkládací je v praxi častější případ než pohledávka vázaná na podmínku rozvazovací¹⁷. Většinou se jedná o situaci, kdy věřitel přihlásí podmíněně svou pohledávku z toho titulu, že bude povinen v budoucnu plnit za dlužníka, např. z titulu ručení a vznikne mu regresní nárok vůči dlužníkovi (s omezením uvedeným výše v podkap. 4.2).

Insolvenční zákon řeší v ust. § 51 InsZ hlasovací právo mj. věřitelů pohledávek vázaných na podmínku, přičemž takovému věřiteli může být umožněno hlasovat pouze v případě, že jím uplatněná podmínka je odkládací. O tom, zda takový věřitel

---

¹⁷ § 36 občanského zákoníku.

bude hlasovat o způsobu oddlužení, rozhodne schůze věřitelů, případně, pokud tato usnesení nepřijme, rozhodne o hlasovacím právu insolvenční soud.

Vzhledem k tomu, že ust. § 51 InsZ, jež stanoví omezení hlasovacích práv věřitelů, se nevztahuje na věřitele s pohledávkou vázánou na podmínku rozvazovací, platí pro ně ust. § 50 InsZ. Takový věřitel má tedy právo hlasovat jak osobně na schůzi věřitelů, tak také písemně, prostřednictvím hlasovacího lístku, aniž by o jeho hlasovacím právu bylo rozhodováno. V případě hlasování o způsobu oddlužení se však musí jednat o věřitele nezajištěného.

4.4 Přezkoumání přihlášených pohledávek a jeho důsledky při řešení úpadku oddlužením

Pro přezkoumání přihlášených pohledávek při procesu oddlužení platí obdobně ust. § 190 až 202 InsZ, avšak s výjimkami stanovenými v ust. § 410 InsZ.

Přezkum přihlášených pohledávek je odpovědností insolvenčního správce a zásadně se děje na přezkumném jednání, jehož termín a místo konání stanoví insolvenční soud. Datum konání prvního přezkumného jednání soud určí již v rozhodnutí o úpadku. Pokud při tomto jednání není možno přezkoumat všechny přihlášené nároky, nařídí soud tzv. zvláštní přezkumné jednání. Na zvláštním přezkumném jednání jsou přezkoumávány ty přihlášky pohledávek, jež nebyly přezkoumatelné na prvním přezkumném jednání z důvodu kvalifikované výzvy insolvenčního správce věřiteli k opravě nebo doplnění jeho přihlášky, případně v důsledku změny důvodu vzniku přihlašované pohledávky, její výše nebo pořadí věřitelem přímo na přezkumném jednání před jejím zjištěním, případně popřením.

Podkladem pro přezkumné jednání je seznam přihlášených pohledávek, který zpracoval insolvenční správce podle pravidel stanovených ust. § 189 InsZ. Do seznamu přihlášených pohledávek se během přezkumného jednání zapisuje stanovisko insolvenčního správce k jednotlivým pohledávkám, jakož i stanovisko dlužníka a tento je součástí protokolu z přezkumného jednání. Je třeba zdůraznit, že účast dlužníka, jemuž bylo povoleno oddlužení, na přezkumném jednání je velice důležitá, neboť by se svou neúčastí připravil o možnost popřít přihlášky věřitelů.

K významu popření pohledávky dlužníkem při procesu oddlužení viz níže v podkap. 4.4.2.

Výsledkem přezkumného jednání je tedy buď zjištění přihlášené pohledávky nebo její úplné nebo částečné popření, co do pravosti, výše nebo pořadí. Subjekty, které mohou popírat přihlášené pohledávky jsou insolvenční správce, dlužník a jak již bylo zmíněno, od 31.3.2011 také přihlášení věřitelé.

Popření pravosti pohledávky znamená, že je namítáno, že přihlášená pohledávka buď vůbec nevznikla nebo že již zcela zanikla nebo je promlčená¹⁸. O popření pohledávky co do její výše jde tehdy, když popírající osoba tvrdí, že dlužníkův závazek je nižší než přihlášená částka. V takovém případě musí popírající současně uvést, jaká ve skutečnosti výše pohledávky je. Pokud by však byla popřena pohledávka v celé výši, tak by se jednalo o popření co do pravosti. Při popření pořadí se jedná o námitku, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce případně když je popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Popírající subjekt musí s popřením spojit i jednoznačné stanovisko k otázce skutečného pořadí přihlášení pohledávky.

Popření pohledávky insolvenčním správcem má vždy za následek buď vedení incidenčního sporu, případně pokud incidenční žaloba věřitelem podána nebyla, pak se k pohledávce v její popřené části nepřihlíží (více viz podkap. 4.4.3).

4.4.1 Popření pohledávky dlužníkem

Dlužník má vždy právo vyjádřit se při přezkumném jednání k přihlášeným pohledávkám. Pro účinky jeho popření je rozhodující způsob řešení úpadku. V případě řešení úpadku konkurzem nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění, ale účinkem je vždy to, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do pravosti nebo výše, není po skončení konkurzu výpis ze seznamu přihlášených pohledávek exekučním titulem.

Bez ohledu na způsob řešení úpadku má popření pohledávky dlužníkem při přezkumném jednání co do pravosti nebo výše za následek také to, že v popřené

---

¹⁸ Je tvrzeno, že pohledávka byla již uhrazena, případně jde o tzv. naturální pohledávku v případě jejího promlčení. Popření takové pohledávky při přezkumném jednání lze považovat za shodný krok jako vznesení námítky promlčení při soudním řízení.

části nelze pohledávku považovat za vykonatelnou, přestože ji tak věřitel přihlásil. Pokud však jde o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, může dlužník jako důvod popření pohledávky co do pravosti nebo co do výše uvést pouze takové skutečnosti, které odůvodňují zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená. Jedná se tedy o zpřísnění podmínek pro popěrný úkon dlužníka vykonatelné pohledávky. Dlužník není v tomto případě oprávněn opakovaně uvádět námitky, které již vznesl při nalézacím řízení nebo které v nalézacím řízení neuvedl.

Popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem, jemuž bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, má stejné účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. Pokud proběhlo přezkumné jednání před schůzí věřitelů, na níž se rozhoduje o způsobu oddlužení, pak nastávají účinky popření pohledávky dlužníkem až v den zveřejnění usnesení insolvenčního soudu o schválení oddlužení formou splátkového kalendáře. Pokud jde o popření pohledávky dlužníkem, u něhož probíhá oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty, pak má tytéž účinky, jako při konkurzu, tj. výpis ze seznamu přihlášených pohledávek není po skončení insolvenčního řízení exekucním titulem.

4.4.2 Popření pohledávky přihlášeným věřitelem

S účinností od 31.3.2011 bylo novelou insolvenčního zákona přiznáno právo popírat pohledávky ostatních věřitelů do do pravosti, výše i pořadí také přihlášeným věřitelům. Nutno zmínit, že v původním ZKV si mohli věřitelé navzájem přihlášené pohledávky na přezkumném jednání popírat, přičemž však ZKV nestanovil žádná omezení, případně sankce za neoprávněné popření pohledávky jiným věřitelem. Mohlo tak docházet a v mnoha případech také docházelo k účelovému popírání pohledávek zejména významných věřitelů a následnému prodlužování konkurzních řízení vedením mnohaletých incidenčních sporů. V době od 1.1.2008 do 30.3.2011 věřitelé v insolvenčním řízení popěrné právo neměli, ale nakonec Ústavní soud svým nálezem¹⁹ vyjádřil, že odejmutí možnosti věřitelům popírat pohledávky jiných věřitelů je v rozporu s Listinou základních práv a svobod.

---

¹⁹ Nález Ústavního soudu vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 241/2010 Sb.

Nová úprava popěrného práva věřitelů je oproti původnímu ZKV značně zformalizována a zákon stanoví i sankce pro případy neoprávněného popření pohledávky. Pokud tedy věřitel hodlá popřít pohledávku jiného věřitele, pak tak musí v souladu s ust. § 200 InsZ učinit na předepsaném formuláři, který musí být insolvenčnímu soudu doručen nejméně tři pracovní dny před datem konání přezkumného jednání, jinak se k němu nepřihlíží. Z formuláře musí být patrné, jestli věřitel popírá pravost, výši nebo pořadí a musí být bezvadný co do obsahové stránky. Po uplynutí lhůty k učinění popěrného úkonu již věřitel nemůže měnit důvod popření pohledávky. Pokud se k popěrnému úkonu věřitele pro jeho opožděnost nebo vady nepřihlíží, vydá insolvenční soud nejpozději do skončení přezkumného jednání usnesení o odmítnutí popěrného úkonu, proti němuž může podat odvolání pouze popírající věřitel.

Přísná formalizace způsobu uplatnění popěrného práva, ale také ekonomické zatížení popírajícího věřitele může být účinným nástrojem k tomu, aby nedocházelo ke zneužívání popěrného práva věřitelů a tím k prodlužování insolvenčních řízení. Tyto instituty však nejsou jedinými nástroji, které zákonodárce využil (více viz čl. 4.4.3 níže).

4.4.3 Postup v případě popření přihlášené pohledávky

Při **popření pohledávky insolvenčním správcem** postupuje věřitel podle ust. § 198 an. InsZ. Tato ustanovení se vztahují také na **popření pohledávky dlužníkem, jemuž bylo schváleno oddlužením plněním splátkového kalendáře**. V obou případech je insolvenční správce povinen oznámit věřiteli, který se nezúčastnil přezkumného jednání, skutečnost, že jeho pohledávka byla popřena. Následný postup je rozdílný podle toho, jaká pohledávka byla popřena.

V případě **popření nevykonatelné pohledávky** může věřitel uplatnit své právo žalobou na určení, a to ve lhůtě do 30 dnů od přezkumného jednání, která však neskončí dříve než 15 dnů od doručení vyrozumění insolvenčního správce podle ust. § 197 odst. 2 InsZ (v případě neúčasti takového věřitele na přezkumném jednání). Žalobu podává věřitel u insolvenčního soudu proti insolvenčnímu správci jako žalovanému. Pokud je popírajícím rovněž dlužník (v případě schváleného oddlužení plněním

splátkového kalendáře), pak musí určovací žaloba směřovat i proti dlužníkovi²⁰. Lhůta pro podání žaloby je lhůtou hmotněprávní, což znamená, že žaloba musí být nejpozději poslední den lhůty doručena podatelně insolvenčního soudu. V incidenční žalobě může věřitel uvést pouze ty důvody vzniku své pohledávky, které uvedl již v přihlášce pohledávky.

Nepodání incidenční žaloby, resp. její opožděné nebo neúspěšné podání má za následek v případě popření pravosti nemožnost uspokojení takové pohledávky v insolvenčním řízení, v případě částečného popření výše pohledávky to, že je věřitel považován za přihlášeného pouze v části zjištěné pohledávky. Pokud jde o popření pořadí pohledávky, pak je pohledávka nadále zjištěna v takovém pořadí, které insolvenční správce nebo dlužník při popěrném úkonu uvedl.

Při **popření vykonatelné pohledávky** insolvenčním správcem podá tento do 30 dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu proti věřiteli. Stejně jako u incidenční žaloby v případě nevykonatelné pohledávky, je i tady lhůta k podání žaloby lhůtou hmotněprávní. Žaloba tedy musí nejpozději poslední den lhůty dojít insolvenčnímu soudu. Insolvenční správce je při podání incidenční žaloby vázán důvody popření, které uvedl u přezkumného jednání a které jsou uvedeny v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. V incidenční žalobě tedy nemůže uvádět jiné důvody popření, proto samotný popěrný úkon, resp. jeho správná formulace a odůvodnění má, ač to tak na první pohled nevypadá, velký význam pro případný soudní spor vyvolaný incidenční žalobou. Pokud tedy insolvenční správce popře pohledávku na přezkumném jednání např. co do výše, nemůže se později v incidenční žalobě domáhat jejího jiného pořadí. Pokud se v průběhu incidenčního sporu ukáže, že popřená pohledávka je skutečně pohledávkou nevykonatelnou, pak to není důvodem pro zamítnutí žaloby, ale mělo by pouze dojít k přesunu břemene tvrzení a břemene důkazního ze správce na věřitele, který bude následně povinen prokázat výši, pravost nebo pořadí své pohledávky.

Výše popsaný postup platí i v případě, že při schváleném oddlužení plněním splátkového kalendáře popřel vykonatelnou pohledávku věřitele dlužník.

---

²⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp.zn. KSUL 45 INS 857/2008, 1 VSPH 544/2009-P6 ze dne 25.2.2010 nebo Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp.zn. 15 Cmo 245/2009 ze dne 15.2.2010.

Postup v případě **popření pohledávky jiným přihlášeným věřitelem** je poněkud odlišný. Pokud nedojde k odmítnutí popěrného úkonu insolvenčním soudem, pak se tento považuje za žalobu uplatněnou proti věřiteli, který popřenou pohledávku přihlásil. Popírající věřitel je v tomto případě vždy žalobcem, a to bez ohledu na to, jestli popřel vykonatelnou nebo nevykonatelnou pohledávku. Při popření vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu může věřitel uvést pouze důvody, které dlužník neuvedl v řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo. Takovým důvodem však nemůže být jiné právní posouzení věci.

Dalším institutem, který má sloužit k minimalizaci ryze účelných popření pohledávek jinými věřiteli, je povinné složení jistoty ve výši 10 000,-Kč na náklady incidenčního sporu, kterou je popírající věřitel povinen složit do 15 dnů od skočení přezkumného jednání (lhůta však neskončí dříve než uplynutím 10 dnů od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku). Insolvenční soud navíc může popírajícímu věřiteli uložit, aby složil i jistotu k zajištění náhrady škody nebo i jiné újmy, která by mohla jinému věřiteli vzniknout nedůvodným popřením jeho pohledávky. To však soud učiní pouze na návrh věřitele, jež popřenou pohledávku přihlásil a jen tehdy, když tento věřitel doloží, že mu vznik škody nebo újmy zjevně hrozí. Nesložení zálohy popírajícím věřitelem je rovněž důvodem pro odmítnutí žaloby. Pokud lze z dosavadního průběhu řízení dovodit, že popření pohledávky bylo důvodné, soud složení této jistoty neuloží.

4.5 Odpovědnost věřitele za přihlášku pohledávky

V případě účinného popření pohledávky zakotvila ust. § 178 a násl. InsZ odpovědnost věřitele za jím přihlášenou, resp. popřenou pohledávku. Tato ustanovení byla do insolvenčního zákona pojmuta zejm. z toho důvodu, aby stanovila sankci pro případy, kdy věřitel uplatní přihláškou nepodloženou pohledávku s cílem ovládnout při schůzi věřitelů hlasovací práva a zajistit si tak účast např. ve věřitelském orgánu, případně rozhodující slovo při hlasování o způsobu řešení úpadku nebo při odvolání soudem ustanoveného insolvenčního správce a navržení nového.

V případě, že přihlášená pohledávka byla postupem podle insolvenčního zákona zjištěna v rozsahu menším než 50 % její původní výše, stanoví ust. § 178 pro věřitele v podstatě dvě sankce. Tou první je, že se k přihlášené pohledávce nebude přihlížet

ani v tom rozsahu, v jakém byla zjištěna a tato sankce dopadá na věřitele bez ohledu na to, jestli v rámci insolvenčního řízení práva spojená s pohledávkou vykonával, či nikoliv (k výkonu práv spojených s přihlášenou pohledávkou viz níže). V tomto případě insolvenční soud přihlášku pohledávky odmítne podle § 185 InsZ, přičemž právní mocí tohoto rozhodnutí účast takového věřitele v insolvenčním řízení končí. To však platí pouze v případě, že věřitel do insolvenčního řízení přihlásil pouze tuto jedinou pohledávku. Pokud bude režimu ust. § 178 InsZ podléhat pouze jedna z věřitelem přihlášených pohledávek, pak nebude jeho účast v insolvenčním řízení ukončena, ale zůstane účastníkem řízení pro své ostatní zjištěné pohledávky²¹.

V případě, že k takové situaci dojde při oddlužení plněním splátkového kalendáře, je potřeba, aby soudy dbaly na to, že takový věřitel nemá být zahrnut do splátkového kalendáře ani s částí své zjištěné pohledávky. To znamená, že insolvenční soud by měl v rozhodnutí o schválení oddlužení stanovit, že insolvenční správce je povinen u sebe deponovat splátky připadající nejen na popřenou část pohledávky, ale také na její zbylou zjištěnou část, a to až do doby, než bude v následném incidenčním sporu o popřené části pohledávky pravomocně rozhodnuto a bude tedy postaveno na jisto, jestli se i ke zbytku zjištěné pohledávky přihlíží či nikoliv.

Druhou sankcí pro věřitele je to, že insolvenční soud může uložit takovému věřiteli, aby do majetkové podstaty uhradil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna. V této části doznalo ust. § 178 InsZ oproti úpravě platné do 30.3.2011 podstatné změny, neboť nově soud sankci ukládá pouze na návrh insolvenčního správce, který musí splňovat náležitosti incidenční žaloby a výše sankce se ponechává na úvaze insolvenčního soudu, který při rozhodování o její výši má vzít v úvahu např. to, jestli věřitel svým jednáním zhoršil nebo mohl zhoršit postavení jiných věřitelů. Další změnou je to, že soud sankci uloží až po projednání návrhu insolvenčního správce v incidenčním sporu a věřitel se tak může proti jejímu uložení bránit již v rámci jeho projednávání. Proti rozhodnutí soudu o uložení sankce je přípustný opravný prostředek.

---

²¹ K tomu blíže viz Usnesení Vrchního soudu v Praze sp.zn. KSUL 69 INS 2401/2010, 1 VSPH 892/2010-P14, ze dne 15.10.2010.

Osobou, která je oprávněna vymáhat plnění od nezajištěného věřitele, je insolvenční správce. Usnesení insolvenčního soudu o uložení povinnosti plnit do majetkové podstaty se stává vykonatelným marným uplynutím lhůty stanovené soudem věřiteli k plnění²², avšak soud může vykonatelnost takového usnesení rovněž navázat až na jeho právní moc²³, kdy zejm. tomu tak bude ve sporných případech. Insolvenční správce pak s takovou pohledávkou nakládá jako s ostatním majetkem náležejícím do majetkové podstaty, tj. zahrne ji do soupisu majetkové podstaty a pokud není dobrovolně uhrazena, je povinen ji vymáhat. I tuto pohledávku může insolvenční správce, podobně jako ostatní pohledávky dlužníka, zpeněžit, tj. postoupit třetí osobě.

V případě účinného popření uplatněného zajištění v rozsahu větším než 50 % nebo v případě popření jeho pořadí, jsou v ust. § 179 InsZ stanoveny obdobné sankce. Jednou je opět to, že k uplatněnému zajištění se vůbec nepřihlíží a pohledávka věřitele je nadále považována za nezajištěnou. Druhou sankcí je opět úhrada, ale tentokrát ne ve prospěch všech věřitelů do majetkové podstaty, ale pouze ve prospěch ostatních zajištěných věřitelů, kteří uplatnili zajištění ke stejnému majetku jako neúspěšný zajištěný věřitel. V případě, že k danému majetku žádný jiný věřitel zajištění neuplatnil, pak uhrazovací povinnost neúspěšného zajištěného věřitele insolvenčním zákonem stanovena není.

I v případech uvedených výše nelze sankci dle ust. § 178 a 179 InsZ věřiteli uložit v případě, že práva spojená s nezjištěnou pohledávkou v průběhu řízení nevykonával. Přitom za výkon práv spojených s přihlášenou pohledávkou se považuje i účast věřitele na schůzi věřitelů, na které se má hlasovat, pokud je mu přiznáno hlasovací právo, neboť tím změní kvóra nezbytná pro rozhodnutí schůze věřitelů. Není ani potřeba, aby hlasoval, ale postačí, že se hlasování takový věřitel zdrží. Sankcí však nelze postihnout věřitele, který se sice schůze věřitelů účastní, sleduje její průběh, případně klade dotazy insolvenčnímu správci, avšak o přiznání hlasovacího práva nepožádá. Před účinností novely insolvenčního zákona, kterou bylo zavedeno právo věřitelů popírat přihlášené pohledávky jiných věřitelů, nemohlo dojít k výkonu práva spojeného s popřenou pohledávkou při přezkumném jednání. Od 31.3.2011 však zůstává otázkou, jestli se výkonem práva spojeného s nezjištěnou pohledávkou

---

²² § 171 odst. 1 občanského soudního řádu.

²³ § 171 odst. 3 občanského soudního řádu.

rozumí také to, že věřitel využije svého práva a popře na přezkumném jednání pohledávku jiného věřitele, případně je jeho pohledávka popřena a vede tak na straně žalobce nebo žalovaného incidenční spor. Pokud v takovém případě realizuje řádně svá oprávnění, která mu jako účastníku soudního řízení přiznávají procesní předpisy a svou popřenou pohledávku nepřihlásil do insolvenčního řízení za účelem ovlivňovat silou svého hlasu zásadní rozhodnutí v rámci insolvenčního řízení, pak by sankce dle ust. § 178 nebo 179 InsZ neměla být soudem uložena.

Ustanovení § 181 InsZ zároveň zakotvuje ručení za splnění povinnosti podle § 178 a 179 InsZ. Osoba, která přihlášku pohledávky za věřitele podepsala, ručí za splnění uhrazovací povinnosti. Takovou osobou může být nejen člen statutárního orgánu právnické osoby, ale také o zástupce na základě plné moci. V tomto případě však za splnění povinnosti ručí osoby, které zástupce k takovému úkonu zmocnily. Za plnou moc se považuje také tzv. pověření k zastupování, jímž např. státní orgány, ale i jiné právnické osoby, pověřují své zaměstnance k jednání před soudy.

Z povinnosti uložené insolvenčním soudem podle ust. § 178 a 179 InsZ se může věřitel vyvinut zpětvzetím popřené části pohledávky po popěrném úkonu. Nelze to však v případě, že věřitel využil svého postavení, aby tím zhoršil postavení jiného nebo pokud přihlásil vyšší nárok úmyslně.

4.6 Zpětvzetí a odmítnutí přihlášky pohledávky

Vzít přihlášku pohledávky zpět může věřitel kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení, a to i pouze částečně. V případě, kdy věřitel obdrží plnění na přihlášenou pohledávku od třetí osoby, např. od spoludlužníka, pak má povinnost vzít v rozsahu, ve kterém plnění obdržel, přihlášku své pohledávky zpět. V opačném případě by totiž v rámci rozvrhu, resp. při plnění splátkového kalendáře, takový věřitel obdržel na svou pohledávku více, než na kolik má nárok, neboť výše splátek i plnění v rámci rozvrhového usnesení se rozdělují mezi věřitele poměrně podle výše jejich zjištěných pohledávek.

Po doručení zpětvzetí nebo částečného zpětvzetí přihlášky pohledávky věřitelem soudu je insolvenční soud vezme usnesením na vědomí. Proti takovému usnesení může věřitel podat odvolání, pokud soud nerespektuje rozsah takového zpětvzetí. Právní mocí

usnesení končí účast věřitele v insolvenčním řízení, pokud jde o tu část pohledávky, kterou vzal zpět.

Usnesení o odmítnutí přihlášky pohledávky vydá insolvenční soud v případech, kdy k přihlášené pohledávce nelze přihlížet. Tak tomu je tehdy, pokud je přihláška pohledávky podána po uplynutí propadné lhůty stanovené v usnesení o úpadku (jak již bylo uvedeno výše, musí být přihláška nejpozději poslední den lhůty doručena podatelně soudu, nestačí její podání k poštovní přepravě) nebo jestliže věřitel na výzvu insolvenčního správce přihlášku ve lhůtě 15 dnů nebo delší stanovené správcem řádně nebo včas nedoplní. Proti usnesení o odmítnutí přihlášky pohledávky se může odvolat pouze věřitel, jehož se odmítnutí týká. Právní mocí tohoto usnesení účast věřitele v insolvenčním řízení končí.

5. Schválení oddlužení

5.1 Rozhodnutí o způsobu oddlužení a schválení oddlužení

Jak již bylo řečeno výše, o způsobu oddlužení rozhodují věřitelé, a to na schůzi věřitelů, která byla za tím účelem svolána nebo za podmínek stanovených insolvenčním zákonem mimo schůzi věřitelů, tj, prostřednictvím hlasovacího lístku dle ust. § 50 a 401 InsZ. Dlužník se na schůzi věřitelů předvolává, přičemž je povinen se jí zúčastnit a zodpovědět dotazy přítomných věřitelů. Současně již bylo výše zmíněno, že původně byla s jeho neomluvenou nebo nedostatečně omluvenou neúčastí spojena fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení a prohlášení konkurzu na jeho majetek. Toto ustanovení bylo z insolvenčního zákona sice vypuštěno, avšak pokud se dlužník na schůzi věřitelů bez důvodné a včasné omluvy nedostaví, mohou vzniknout pochybnosti o jeho poctivém záměru a riskuje tak neschválení oddlužení.

K přijetí rozhodnutí schůze věřitelů ohledně způsobu dlužníkovy úpadku postačí prostá většina hlasů přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů a těch věřitelů, kteří hlasovali prostřednictvím hlasovacího lístku, avšak právo hlasovat mají pouze nezajištění věřitelé, kteří řádně přihlásili svou pohledávku. Pokud jde o zajištěné věřitele, tak ti o způsobu oddlužení nehlasují ani v rozsahu, v němž je podle znaleckého posudku vypracového po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše jejich zajištěné pohledávky. Osoby dlužníkovi blízké a osoby, které s ním tvoří koncern,

jsou další, které jsou z hlasování o způsobu oddlužení vyloučeny. Vzhledem k tomu, že většinou schůze věřitelů navazuje na přezkumné jednání, je potřeba ještě před přistoupením k hlasování rozhodnout o hlasovacím právu věřitelů, jejichž pohledávka byla popřena nebo věřitelů, jejichž pohledávka je vázána na podmínku. V tomto případě se postupuje podle ust. § 51 až 53 InsZ a o hlasovacím právu těchto věřitelů rozhodne samotná schůze věřitelů, pokud nerozhodne ona, pak rozhodne v této věci insolvenční soud.

Schůzi věřitelů svolanou za účelem rozhodnutí o způsobu oddlužení může insolvenční soud zrušit, případně ji ani nesvolat, jestliže všichni k tomu oprávnění věřitelé hlasovali o způsobu oddlužení mimo ni, tj. korespondenční formou.

Pokud žádný ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů, pak rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud. Za účelem učinění informovaného rozhodnutí věřitelů, případně insolvenčního soudu předkládá insolvenční správce před schůzí věřitelů soudu zprávu, ve které zhodnotí dlužníkem navrhovaný způsob oddlužení, zejména pokud jde o celkovou výši přihlášených pohledávek a celkovou hodnotu jeho majetku a jeho příjmů, tj. jestli v případě konkrétního dlužníka je pro věřitele výhodnější způsob oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty.

Insolvenční soud nakonec rozhodne o tom, jestli oddlužení schvaluje nebo ne. Učiní tak neprodleně po skončení schůze věřitelů, kde se hlasovalo o způsobu oddlužení, a na které byly projednány případné námitky věřitelů nebo po uplynutí lhůty k jejich podání. I v této fázi, kdy již bylo oddlužení rozhodnutím soudu povoleno, může soud oddlužení neschválit (ust. § 405 InsZ), jestliže v průběhu řízení vyjdou najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Tyto skutečnosti soud zjistí buď prostřednictvím včasné námitky vznesené insolvenčním správcem nebo nezajištěným věřitelem, pokud nebyly vzneseny, může se je dovědět i v rámci své úřední činnosti. V případě neschválení oddlužení rozhodne soud současně o způsobu řešení úpadku konkurzem.

Pokud soud neshledá důvody k neschválení oddlužení podle ust. § 405 InsZ, vydá usnesení o schválení oddlužení, ve kterém současně potvrdí způsob řešení oddlužení (ust. § 406 InsZ). Rozhodnutí o schválení oddlužení je účinné od okamžiku

jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Účinnost má zásadní význam pro řešení oddlužení splátkovým kalendářem, neboť určuje, ve kterém měsíci musí dlužník uhradit první splátku na nezajištěné pohledávky. Dalším důležitým okamžikem, který má význam jak pro dlužníka, tak pro věřitele nebo i další subjekty (např. peněžní ústav, kde má dlužník veden účet), je právní moc usnesení o schválení oddlužení. Právní mocí se totiž ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, který tak může znovu nakládat s majetkem náležejícím do majetkové podstaty. Právní moc se může překrývat s účinností rozhodnutí o schválení oddlužení, pokud není žádný věřitel, který by se mohl proti němu odvolat. V ostatních případech bude účinnost předcházet právní moc minimálně o 15 dnů, které počínají plynout od doručení předmětného rozhodnutí.

Dlužníkuv návrh na povolení oddlužení je tak od zahájení insolvenčního řízení podroben třemi zkouškami způsobilosti: nejprve soud zkoumá úplnost návrhu, tj. zda obsahuje všechny skutečnosti a přílohy dle ust. § 391 a 392 InsZ, dále při rozhodování o povolení oddlužení soud zkoumá, zda neexistují důvody pro zamítnutí návrhu uvedené v ust. § 395 InsZ a naposledy, před konečným schválením návrhu, mohou proti povolenému oddlužení podat námitky insolvenční správce nebo nezajištění věřitelé. Rozhodnutím o schválení oddlužení jsou vázáni dlužník i věřitelé, včetně těch, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali. Podat odvolání rozhodnutí soudu o schválení oddlužení může pouze nezajištěný věřitel, jež hlasoval proti jeho schválení, hlasoval pro jiný způsob řešení oddlužení nebo vznesl včasné námitky, které soud neakceptoval.

5.2 Způsoby řešení oddlužení

Přihlášené pohledávky věřitelů lze v rámci oddlužení upokojit, resp. částečně uspokojit zásadně dvěma způsoby. Jak již bylo uvedeno výše, oddlužení je především určeno pro uspokojení nezajištěných věřitelů, proto jen oni jsou oprávněni hlasovat o volbě způsobu řešení oddlužení. Pohledávky zajištěných věřitelů jsou uspokojovány postupem podle ust. § 293 a 298 InsZ (více viz. kap. 6). Jedním je zpeněžení majetku, který bude insolvenčním správcem zahrnut do soupisu majetkové podstaty (k obsahu

a pojmu majetková podstata viz níže v podkap. 5.3) a druhým je plnění měsíčních splátek nezajištěným věřitelům po dobu až pěti let.

Přesto, že insolvenční zákon předpokládá, že oddlužení bude probíhat pouze jedním z výše uvedených způsobů, může insolvenční soud schválit oddlužení i kombinací jich obou. Podmínkou je, že s tím dlužník souhlasí, resp. tuto možnost sám nabízí. Častější bude nejspíše situace, kdy dlužník navrhuje jako hlavní způsob oddlužení plnění splátkového kalendáře, přičemž bezvýhradně nesplňuje minimální zákonnou nebo s věřiteli smlouvenou míru upokojení a proto nabízí rovněž uspokojení z prodeje části svého majetku. Ve výjimečných případech pak přichází v úvahu i kombinace obou „úplných“ forem oddlužení, kdy budou po dobu následujících pěti let postiženy jak příjmy dlužníka, tak majetek, který mu náleží v době rozhodnutí o schválení oddlužení. Tento postup podle rozhodnutí soudu²⁴ nijak nepřekáží účelu insolvenčního zákona a navíc může přispět k vyššímu uspokojení věřitelů než řešení úpadku konkurzem.

5.2.1 Oddlužení plněním splátkového kalendáře

Podstatou oddlužení plněním splátkového kalendáře je to, že dlužník plní nezajištěným věřitelům pravidelné měsíční splátky maximálně po dobu 5 let, přičemž jim má uhradit minimálně 30 % jejich přihlášených a zjištěných pohledávek. V usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře insolvenční soud vymezí ty věřitele, kteří souhlasili s mírou svého uspokojení pod hranicí 30 % a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se s dlužníkem dohodli. Tento výrok má význam zejména v případech, kdy dlužník např. změnou zaměstnání, případně za jiných okolností, získá prostředky, se kterými ani dlužník ani soud při vydání rozhodnutí o schválení oddlužení nepočítali.

V takovém případě insolvenční zákon výslovně neřeší, jestli věřitel, který dal před povolením oddlužení dlužníkovi písemný souhlas s plněním pod hranicí 30 % své pohledávky, může být v průběhu oddlužení uspokojen ve vyšší míře. Účelem právní úpravy oddlužení je přiměřené uspokojení nezajištěných věřitelů a možnost dlužníka dosáhnout zániku části svých nezajištěných závazků bez uspokojení. Z tohoto

---

²⁴ Např. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21.1.2009, sp.zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B.

hlediska by bylo možno vyvodit, že přednost má míra uspokojení věřitelů uvedená v dlužníkově návrhu na povolení oddlužení, se kterou vyslovili nezajištění věřitelé souhlas.

Může však nastat i taková situace, že dlužník je i v kratší době, než je zákonem stanovená doba oddlužení, tj. 5 let, schopen uhradit i 100 % všech svých nezajištěných závazků a jistě tento postup nesměřuje proti původně zamýšlenému účelu zákona, zejm. z toho důvodu, že § 1 InsZ stanoví, že tento zákon upravuje řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. Vzhledem k tomu, že oddlužení je jedním ze zákonem stanovených způsobů řešení úpadku, platí i pro něj, že má směřovat k maximálnímu uspokojení věřitelů. Tento pohled tak upřednostňuje dobu splácení a maximalizaci výtěžku pro věřitele, oproti původně dohodnuté výši plnění.

Souhlas nezajištěného věřitele s plněním nižším než 30 % jeho pohledávky tak lze chápat jako výjimku z obecně stanoveného požadavku insolvenčního zákona na uhrazení minimálně 30 % zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů, která umožňuje splnění oddlužení i těm dlužníkům, kteří by jinak podmínky stanovené zákonem nesplnili.

Z dlužníkových příjmů lze pro účely oddlužení plněním splátkového kalendáře srazit částku ve stejném rozsahu, v jakém mohou být při exekuci nebo při výkonu rozhodnutí uspokojeny přednostní pohledávky²⁵. Dalšími právními předpisy, které se při výpočtu měsíčních splátek použijí jsou tyto: Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách (ve znění účinném ke dni účinnosti usnesení o schválení oddlužení), § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, v platném znění (pro stanovení životního minima jednotlivce) a § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění (pro stanovení částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu v bytě užívaném na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 – 99 999 obyvatel).

---

²⁵ Přednostní pohledávky definuje § 279 odst. 2 občanského soudního řádu.

Výpočet jednotlivých splátek, resp. jejich rozvržení mezi jednotlivé nezajištěné věřitele je poměrně složitý a mohl by dlužníkům působit nemalé problémy, které by v konečném důsledku mohly vést až ke krachu oddlužení a jeho následnou přeměnu v konkurz pro neplnění podstatných povinností v oddlužení. Insolvenční soud proto v rozhodnutí o schválení oddlužení určí také způsob výpočtu první splátky, podle kterého následně dlužník, prostřednictvím insolvenčního správce, rozděljuje další splátky mezi své přihlášené věřitele.

5.2.1.1 Smlouva o důchodu

Smlouva o důchodu je dalším prostředkem, za jehož pomoci může schválení oddlužení dosáhnout i dlužník, který jinak předpoklady pro něj nesplňuje, resp. nemá takový zabavitelný příjem, aby dosáhl během 5 následujících let uspokojení alespoň 30 % svých nezajištěných závazků. Pro takový případ může dlužník předložit insolvenčnímu soudu další příjem ve formě sjednaného důchodu tak, aby jeho zabavitelný příjem a plnění ze smlouvy o důchodu zaručovaly dohromady alespoň 30 % úhradu nezajištěných pohledávek uvedených v dlužníkově návrhu na povolení oddlužení. Tento důchod je sjednáván tzv. smlouvou o důchodu upravenou v ust. § 842 až 844 občanského zákoníku²⁶.

Pokud celková výše přihlášených nezajištěných pohledávek bude odpovídat výši nezajištěných pohledávek uvedených dlužníkem v návrhu na povolení oddlužení, pak insolvenční soud oddlužení formou splátkového kalendáře schválí. Pokud však konečná výše přihlášených pohledávek výrazně převyšuje dlužníkem uvedenou výši nezajištěných závazků v insolvenčním návrhu, takže součet zabavitelné části příjmu a smlouveného důchodu nebude postačovat k úhradě alespoň 30 % zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů, nebrání dlužníkovi nic v tom, aby předložil, pokud má na schválení oddlužení zájem, novou smlouvu o důchodu znějící na vyšší částku.

Může však nastat i opačná situace, kdy do insolvenčního řízení se nepřihlásí všichni věřitelé, které dlužník v návrhu na povolení oddlužení uvedl a celkový objem

---

²⁶ Smlouvu o důchodu upravuje ust. § 842 až 844 občanského zákoníku jako smlouvu, kterou se zakládá někomu na doživotně nebo jinak stanovenou dobu neurčitého trvání právo na vyplácení určitého důchodu. Smlouva o důchodu musí být uzavřena písemně a právo na důchod nelze převést na jiného. Splatné dávky však lze postoupit.

přihlášených nezajištěných pohledávek je takový, že na uhrazení alespoň 30 % nezajištěných pohledávek by postačoval pouze zabavitelný příjem dlužníka. Je potom otázkou, jestli by soud měl řešit to, že předložená smlouva o důchodu je v podstatě nedbytečná. Pokud by dlužník v takovém případě soud sám nevyrozuměl o zrušení smlouvy o důchodu, tak by soud z vlastní iniciativy neměl tuto situaci řešit a zabránit tak vyššímu, nebo i 100 % uspokojení nezajištěných věřitelů. Pokud tedy byla před schválením oddlužení soudem dlužníkem předložena smlouva o důchodu a současně dlužníkem nebylo sděleno její zrušení, pak bez ohledu na objem přihlášených nezajištěných pohledávek, insolvenční soud v usnesení o schválení oddlužení mj. přikáže, aby osoba zavázaná ze smlouvy o důchodu plnila splátky k rukám insolvenčního správce, který je dále společně se splátkami od dlužníka rozdělí poměrně mezi nezajištěné věřitele.

Je také možná situace, že v průběhu již schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře, v důsledku dlouhodobé nemoci, případně odchodu do starobního nebo invalidního důchodu či mateřské nebo rodičovské dovolené, dojde k podstatnému snížení dlužníkovy zabavitelného příjmu. Ani tento případ však není důvodem pro okamžité zrušení oddlužení dle ust. § 418 odst. 1 písm. b) InsZ²⁷. Propad ve svých příjmech může dlužník v tomto případě například sanovat z nově uzavřené smlouvy o důchodu nebo změnou původní smlouvy.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, i v případě, že stranou smlouvy o důchodu je osoba, na níž dopadají účinky insolvenčního řízení, stále zůstává oprávněným ze smlouvy o důchodu dlužník a tento také může, jako smluvní strana, obsahem smlouvy disponovat, tj. upravit podmínky pro vyplácení důchodu nebo konkrétní výši důchodu, případně se dohodnout na zrušení takové smlouvy.

5.2.1.2 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení

Insolvenční zákon stanoví v ust. § 412 odst. 1 dlužníkovi, specifické povinnosti, které musí bezpodmínečně dodržovat po celou dobu účinků schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře, tj. po dobu maximálně 5 let. Tyto povinnosti slouží zejména k tomu aby bylo přesně vymezeno dlužníkovy chování po celou dobu

---

²⁷ Více v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.8.2010, sp.zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B.

oddlužení tak, aby nemohl zneužít institutu oddlužení v neprospěch svých věřitelů. V případě, že dlužník tyto povinnosti nebude plnit, hrozí mu zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkurzu na jeho majetek.

Dlužník tedy musí plnit následující povinnosti:

- vykonávat vzhledem ke svým možnostem a schopnostem přiměřenou výdělečnou činnost, v případě, že zaměstnání ztratí, pak musí aktivně usilovat o získání práce (včetně registrace u úřadu práce) a nesmí odmítnout jakoukoli práci, kterou bude schopen vykonávat (pokud není k dispozici práce odpovídající jeho vzdělání a kvalifikaci)²⁸. Přitom není vyloučeno, aby za účelem získání příjmu začal i podnikat.

- veškerý majetek získaný dědictvím nebo darem musí zpeněžit a výtěžek včetně jiných mimořádných příjmů použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Mimořádným příjmem může být např. příjem z loterie nebo z prodeje dalšího majetku, který neslouží k zajištění pohledávek.

- bez odkladu oznámit insolvenčnímu správci, soudu a věřitelskému orgánu každou změnu svého bydliště nebo sídla svého zaměstnání.

- předložit dvakrát do roku insolvenčnímu správci, soudu a věřitelskému orgánu přehled svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců.

- nezatajovat žádný ze svých příjmů, případně na žádost insolvenčního správce, soudu nebo věřitelského orgánu poskytnout k nahlédnutí daňová priznání za období trvání oddlužení splátkovým kalendářem.

- neposkytovat žádnému ze svých věřitelů zvláštní výhody.

- nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl ve splatnosti splnit.

Po celou dobu oddlužení plněním splátkového kalendáře dohlíží na dlužníka insolvenční správce, který mj. kontroluje plnění výše uvedených povinností dlužníkem a podává o tom pravidelnou zprávu insolvenčnímu soudu a věřitelskému orgánu.

5.2.2 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se postupuje podle ustanovení části druhé hlavy první insolvenčního zákona, tj. podle ustanovení upravujících zpeněžení majetkové podstaty při řešení úpadku konkurzem. Insolvenční správce

---

²⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp.zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B ze dne 29.9.2010.

v tomto případě sestaví soupis majetkové podstaty (více viz. kap. 5.3) a majetek do něj sepsaný zpeněží. Prostředky získané z prodeje nezajištěného majetku následně rozdělí poměrně mezi nezajištěné věřitele.

Zajištění věřitelé nezůstávají ani v tomto způsobu oddlužení zcela stranou. Jejich uspokojení probíhá, ostatně stejně jako u způsobu řešení úpadku konkurzem, pouze z výtěžku zpeněžení zajištěného majetku. Předpokladem je uplatnění takového zajištění přihláškou pohledávky.

5.3 Majetková podstata a dispoziční oprávnění k majetku v oddlužení

Obsah majetkové podstaty se liší podle schváleného způsobu oddlužení. Při řešení úpadku oddlužením formou splátkového kalendáře je rozsah majetkové podstaty významný pouze z hlediska majetku, který slouží k zajištění pohledávek věřitelů. Předpokladem však je, že k takovému majetku věřitel zajištění přihláškou uplatnil a že jeho pohledávka včetně zajištění byla zjištěna. Přestože dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení má od právní moci usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník, zajištěný majetek zůstává v dispozici insolvenčního správce.

Větší význam má majetková podstata při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Majetková podstata je v tomto případě tvořena pouze majetkem, který dlužník nabyt nejpozději do vydání a zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku, a který je vymezen v tomto rozhodnutí. To znamená, že např. majetek získaný z dědictví až po zveřejnění výše uvedeného rozhodnutí není do zpeněžení majetku z majetkové podstaty zahrnut, dlužník k němu nabývá dispoziční oprávnění a věřitelé nejsou z jeho prodeje uspokojováni. Do majetkové podstaty však lze zahrnout postupem dle ust. § 231 až 243 InsZ majetek z neplatných nebo neúčinných úkonů. Dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty přechází od účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetku na insolvenčního správce.

5.4 Společné řízení o oddlužení u manželů

Insolvenční zákon od počátku jeho účinnosti, a to ani po novelizacích, neřeší situaci, kdy by se chtěla oddlužit celá domácnost, resp. oddlužením chtějí projít oba manželé, neboť veškerý jejich majetek patří do společného jmění manželů a veškeré jejich závazky vznikly za trvání manželství, tj. spadají rovněž do SJM. S touto situací se postupem doby vyrovnávala pouze soudní praxe, kdy ke konci roku 2009 byl na základě odvolání podaného v jednom probíhajícím insolvenčním řízení Vrchním soudem v Praze poprvé zakotven institut tzv. společného oddlužení manželů²⁹. Dle názoru Vrchního soudu v Praze tak v rámci oddlužení dochází k uspořádání vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli prostřednictvím majetku, který je součástí SJM, proto by tento koncept mohl být spíše označován jako oddlužení společného jmění manželů.

Společné oddlužení manželů je možné pouze za předpokladu, že oba manželé, tj. dlužníci splňují podmínky pro povolení oddlužení dle § 389 odst. 1 InsZ (nejsou podnikateli), dle § 395 odst. 1 písm. a) InsZ (nesledují svým návrhem nepoctivý záměr) a dle § 395 odst. 2 InsZ (nejedná se o opakované řešení úpadku oddlužením). Vrchní soud ve svém rozhodnutí současně zkonstruoval dvě možné varianty procesního postupu, jak ke společnému oddlužení manželů dospět.

Jednou z nich je ta, že již svým podpisem na dlužníkově návrhu na povolení oddlužení dává manžel souhlas, aby byl pro účely oddlužení použit veškerý majetek náležející do SJM, a to včetně budoucích příjmů SJM (tzn. včetně např. mzdy nebo jiného příjmu manžela, který se považuje za majetek náležející do SJM³⁰). V tomto případě by tedy i insolvenční soud měl již ve vyhlášece o zahájení

---

²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp.zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009-A-21 ze dne 15.12.2009.

³⁰ Dle ust. § 143 odst. 1 občanského zákoníku tvoří společné jmění manželů majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věci vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka. Dále do SJM náleží závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

insolvenčního řízení uvést, že se řízení týká i společných dluhů dlužníka a jeho manžela a tohoto manžela ve vyhlášce řádně identifikovat.

Druhou variantou je podání návrhu na povolení oddlužení každým manželem zvlášť, kdy pokud jsou splněny všechny podmínky, přichází v úvahu spojit obě řízení ke společnému projednání tak, aby SJM náleželo do jedné majetkové podstaty a současně byl oběma dlužníkům ustanoven jeden insolvenční správce. Oba tyto postupy se dle Vrchního soudu uplatní jak v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, kdy bude zpeněžen veškerý majetek náležející do SJM, tak při oddlužení plněním splátkového kalendáře.

V případě, že je insolvenčním soudem povoleno a následně na schůzi věřitelů věřiteli schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, je nutné, aby soud v usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře zavázal k jeho plnění oba manžely. I přesto, že se v těchto případech, kdy plynou splátky od dvou dlužníků, zdá, že by věřitelé mohli být uspokojeni ve vyšší minimální míře než je 30 % jejich zjištěných nezajištěných pohledávek, platí i pro společné oddlužení manželů to, že součet nezabavitelných částí jejich příjmů musí zaručit uspokojení ve výši min. 30 % zjištěných nezajištěných pohledávek, nikoli dvojnásobnou výši, tedy 60 % těchto pohledávek³¹. Může se totiž také stát, že zabavitelný příjem bude mít pouze jeden z manželů (zejm. v případech mateřské nebo rodičovské dovolené, případně starobního nebo jiného důchodu jednoho z nich). Rovněž insolvenčnímu správci přísluší ve společném oddlužení manželů pouze jedna odměna a jedna náhrada hotových výdajů, přesto, že dlužníci jsou v řízení fakticky dva.

Společné oddlužení manželů ústí při jeho řádném splnění, tj. při uhrazení alespoň 30 % přihlášených nezajištěných pohledávek v 5 letech k tomu, že oba manželé jsou osvobozeni od placení zbývající části svých závazků, které nebyly v době 5 let trvání oddlužení uspokojeny. Takto tedy dojde k „oddlužení celého SJM“, v čemž lze spatřovat naplnění zásady spravedlivého insolvenčního řízení i zájmu věřitelů na hospodárném a co nejvyšším uspokojení.

---

³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.10.2010, sp.zn. KSHK 42 INS 2414/2010, 2 VSPH 714/2010-B-19.

Nevýhodou tohoto postupu však je absence jeho zákonné úpravy z hlediska jeho procesního průběhu, neboť ne každé oddlužení může být úspěšné a skončit osvobozením dlužníka (zde společného jmění manželů) od placení zbytku neuhrazených pohledávek. Společné oddlužení manželů totiž může skončit z jakéhokoli důvodu také neúspěchem, např. proto, že manželé přestanou být schopni uhradit v době 5 let minimálně 30 % přihlášených nezajištěných pohledávek, případně některý z nich neplní podstatné povinnosti dle schváleného splátkového kalendáře nebo mu v důsledku jeho zaviněného jednání vznikne po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší než 30 dnů po splatnosti, případně manželství dlužníků skončí ještě před splněním společného oddlužení (rozvodem nebo smrtí jednoho z nich).

Právní předpisy předně neřeší to, jestli je v takovém případě vůbec možné, aby v oddlužení zůstal jen jeden z manželů a druhý se dostal úplně mimo insolvenční řízení, případně by jeho insolvenční řízení bylo vedeno zcela samostatně, nebo jestli důsledkem této situace je vždy prohlášení konkurzu na oba dlužníky. Při řešení úpadku konkurzem samozřejmě nepřichází procení konsolidace řízení obou manželů již v úvahu a prohlášení konkurzu byť na jen jednoho z nich má zásadní důsledky pro jejich SJM. Dle ust. § 268 InsZ totiž prohlášením konkurzu na majetek dlužníka zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela a musí dojít k jeho vypořádání. Tato situace by následně mohla vést k tomu, že následkem vypořádání SJM by i ten z manželů, který v oddlužení zůstal, přestal splňovat podmínky pro jeho povolení, resp. pokračování a tak by i u něj mohlo dojít k prohlášení konkurzu. Tento postup byl mohl mít obrovský dopad zejména do sociálních vztahů uvnitř rodiny, nehledě na to, že dosažitelné uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů by tak bylo pravděpodobně podstatně nižší.

V případě, že dojde v průběhu oddlužení k rozvodu manželství dlužníků, dochází k zániku SJM a odpadá tak důvod pro vedení společného insolvenčního řízení na oba dlužníky. Za této situace by mělo být možné, aby nadále v samostatném oddlužení zůstal každý z bývalých manželů, pokud sám splňuje podmínky pro povolení oddlužení. Při řešení této procesní situace však opět narážíme na to, že celý tento proces byl do praxe zaveden judikaturou soudu, přitom tento postup nekoresponduje s právní úpravou obsaženou v právních předpisech ani nenavazuje na jakékoliv podobné postupy z minulosti.

Způsob řešení procesního rozdělení společného oddlužení manželů by měl záviset na způsobu, jakým ke společnému oddlužení došlo. To znamená, že v případě, že byl manžel dlužníka do insolvenčního řízení vtažen pouze na základě svého souhlasu s využitím majetku v SJM při oddlužení, pak by soud měl v případě skončení manželství dlužníků, případně při prohlášení konkurzu na majetek toho z nich, který původně návrh na povolení oddlužení podal, jasně deklarovat, že od tohoto okamžiku se jej již insolvenční řízení netýká. Od tohoto okamžiku tak již u druhého z manželů netrvaly účinky zahájeného insolvenčního řízení, což má význam zejména pro jeho věřitele, kteří od této doby mohou samostatně postupovat ve věci vymáhání svých pohledávek.

Pokud došlo ke společnému oddlužení na základě procesního spojení dvou samostatně zahájených řízení, tak musí i po zániku manželství rozvodem nebo po prohlášení konkurzu na majetek jednoho z manželů pokračovat dále dvě samostatná insolvenční řízení.

Z výše uvedeného je patrné, že při procesním postupu ohledně společného oddlužení manželů může dojít k mnoha zatím neřešeným situacím, které navíc, s ohledem na absenci právní úpravy tohoto institutu, mohou jednotlivé insolvenční soudy, případně jednotliví soudci řešit odlišným způsobem, což může způsobit značnou nejednotnost postupů insolvenčních soudů a v konečném důsledku i zmatečnost celého insolvenčního řízení. Jediným řešením této situace je tak provedení legislativních změn v insolvenčním zákoně, které umožní bezproblémový průběh insolvenčních řízení.

6. Postavení věřitelů při jednotlivých způsobech oddlužení

Postavení jednotlivých věřitelů se odvíjí od charakteru a výše jejich přihlášené pohledávky a zejména výsledku jejího přezkoumání při přezkumném jednání, přičemž při řešení úpadku oddlužením plněním splátkového kalendáře je pro zjištění pohledávky zásadní také stanovisko dlužníka. Dle ust. § 192 odst. 4 InsZ může věřitel až do skončení přezkumného jednání, dokud nebyla jeho pohledávka zjištěna, měnit výši jeho přihlášené pohledávky. Nemělo by se však jednat o navýšení celkové výše přihlášených pohledávek, neboť by to bylo možno považovat za uplatnění nového

nároku. V takovém případě by se jednalo o opožděné uplatnění, které by soud měl usnesením odmítnout.

Při změně výše pohledávky, ke které dojde po přezkumném jednání, je věřitel povinen takovou skutečnost oznámit insolvenčnímu soudu, resp. insolvenčnímu správci, prostřednictvím zpětvzetí pohledávky nebo její části.

6.1 Postavení zajištěného věřitele při oddlužení plněním splátkového kalendáře

Zajištěný věřitel má při řešení úpadku oddlužením zvláštní postavení. Přesto, že jeho účast na schůzi věřitelů není nijak omezena, nemá na ní právo hlasovat o způsobu oddlužení, neboť volba způsobu oddlužení je pouze v rukou nezajištěných věřitelů. V usnesení o schválení oddlužení určí insolvenční soud, že zajištěný věřitel se uspokojí pouze z výtěžku zpeněžení majetku, jež slouží k jeho zajištění. Jestliže věřitel přihlásí do insolvenčního řízení více pohledávek, z nichž některé jsou zajištěné a jiné nezajištěné, pak při oddlužení plněním splátkového kalendáře jsou do splátkového kalendáře zahrnuty pouze pohledávky přihlášené jako nezajištěné.

Při zpeněžování zjištěného majetku se i v oddlužení postupuje podle ustanovení insolvenčního zákona, která upravují správu majetku, jeho zpeněžení a také vydání jeho výtěžku zajištěnému věřiteli. Dle ust. § 230 InsZ tak insolvenční správce musí s předmětem zajištění v oddlužení nakládat tak, aby nedocházelo ke znehodnocení majetkové podstaty, tj. aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení tohoto majetku. Dále musí dbát na to, aby majetek byl užíván v souladu se svým určením, aby se majetková podstata rozmnožila (při oddlužení tento typ správy majetku v majetkové podstatě nebude zpravidla tak častý, ale může jí např. o nájem nemovitosti ve vlastnictví dlužníka, dokud nebude překročeno k jejímu zpeněžení). Při všech těchto úkonech se musí správce řídit pokyny zajištěného věřitele, přičemž správce je může odmítnout, má-li za to, že nesměřují k řádné správě. V tomto případě však musí požádat insolvenční soud, aby v rámci své dohlédací činnosti pokyny zajištěného věřitele přezkoumal. Náklady spojené s provedením pokynů nese zajištěný věřitel.

Vzhledem k tomu, že dlužník ve většině případů žádá o oddlužení až v době, kdy má více závazků, které není schopen sám svými silami řešit, je pravděpodobné že mnozí věřitelé již přistoupili k vymáhání svých pohledávek prostřednictvím soudu a výkonu rozhodnutí nebo exekuce. V takovém případě, pokud je dlužník např. vlastníkem nemovitosti, na kterou si v minulosti vzal hypoteční úvěr, se stane, že kromě zástavního práva svědčícího pro peněžní ústav, který mu hypoteční úvěr poskytl, váznou na předmětné nemovitosti ještě další zástavní práva v horším pořadí (smluvní, soudcovská nebo exekutorská zástavní práva). V takovém případě jsou tito věřitelé povinni ukládat insolvenčnímu správci pokyny společné, aby se předešlo případným sporům, jestli byl postup správce s nimi v souladu.

Společný pokyn zajištěných věřitelů se dle ust. § 293 InsZ vztahuje také na způsob zpeněžení předmětu zajištění. Tento postup však může vyvolávat problémy v tom smyslu, že zajištění věřitelé jsou často různého typu (mohou to být soukromé osoby jak fyzické, tak právnické, banky nebo spořitelní družstva, případně státní úřady jako finanční úřad nebo správa sociálního zabezpečení) a každý z nich může mít jinou představu o způsobu zpeněžení předmětu zajištění. V takovém případě je velmi důležitá jednak spolupráce zajištěných věřitelů mezi sebou, ale také koordinace celého postupu insolvenčním správcem. Přitom je účelné, aby si jednotliví zajištění věřitelé dokázali vyhodnotit, jakou mají pravděpodobnost uspokojení z výtěžku zpeněžení, a to zejména s ohledem na ocenění předmětu zajištění a pořadí, ve kterém jim zajištění vzniklo. Mohla by totiž nastat situace, že společnému pokynu zajištěných věřitelů bude bránit ten věřitel, jehož zajištění je poslední v pořadí a pravděpodobně na jeho uspokojení z výtěžku již ničeho nezbude. Pokud se tedy zajištění věřitelé na společném pokynu neshodnou, nezbude insolvenčnímu správci nic jiného než se obrátit na insolvenční soud se žádostí o udělení pokynu k dalšímu postupu. Lze předpokládat, že insolvenční soud se přikloní k názoru toho ze zajištěných věřitelů, který má zajištění první v pořadí nebo u něhož se předpokládá nejvyšší uspokojení z výtěžku zpeněžení.

Insolvenční správce má rovněž možnost, v případě, že se domnívá, že navrhovaný způsob zpeněžení není vhodný, pokyn zajištěného věřitele odmítnout, tj. prozatím se jím neřídít a současně podat insolvenčnímu soudu návrh na jeho

přezkoumání. Tento návrh musí správce odůvodnit a navrhnout vhodnější způsob zpeněžení.

Pokud jde o právní povahu pokynu zajištěného věřitele, tak existují různé výklady. Ten, ke kterému se přiklání Nejvyšší soud ČR je, že pokyn zajištěného věřitele je právním úkonem, na který se analogicky vztahují pravidla o výkladu a posuzování platnosti právních úkonů. Druhým pohledem je ten, že pokyn zajištěného věřitele je úkonem procesním, který musí splňovat určité náležitosti právních úkonů. Ať již je na pokyn zajištěného věřitele nahlíženo z kteréhokoliv pohledu, musí být pokyn možné provést, tj. nesmí obsahovat nemožný předmět plnění³². V takovém případě pokud po výzvě insolvenčního správce zajištěný věřitel pokyn nezmění nebo jinak neučiní pokyn splnitelným, nezbyvá insolvenčnímu správci než se opět obrátit na insolvenční soud, aby v rámci dohlédací činnosti vydal pokyn ke zpeněžení sám. K nahrazení pokynu zajištěného věřitele pokynem insolvenčního soudu dochází také v případech, kdy zajištěný věřitel pokyn vůbec nevydá a v daném insolvenčním řízení dochází ke zpeněžení předmětu zajištění obligatorně. Pokud tedy hovoříme o řešení úpadku oddlužením, týká se to pouze oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, neboť při oddlužení plněním splátkového kalendáře nemusí k prodeji předmětu zajištění vůbec dojít, pokud k tomu zajištěný věřitel nedá pokyn.

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře může zajištěný věřitel vydat pokyn ke zpeněžení předmětu zajištění kdykoli v průběhu splátkového kalendáře, tj. nejdéle v době 5 let, anebo jej nemusí vydat vůbec. Rozhodnutí ohledně prodeje předmětu zajištění je tedy, pokud je zajištěný věřitel jen jeden, pouze na jeho uvážení. Insolvenční zákon výslovně neuvádí, jak lze nebo nelze s jednou uděleným pokynem nakládat, ale také to nijak nezakazuje. Zajištěný věřitel tedy může, až do doby zpeněžení zajištěné věci, pokyn doplnit, změnit nebo i zrušit, a to i bez změny skutečností, za kterých byl původně vydán.

Pokud došlo v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře ke zpeněžení předmětu zajištění, podá insolvenční správce, i bez návrhu zajištěného věřitele, insolvenčnímu soudu návrh na vydání výtěžku zajištěnému věřiteli. V tomto návrhu

---

³² § 37 odst. 2 občanského zákoníku; nemožnost splnění pokynu zajištěného věřitele může spočívat např. v tom, že věřitel stanoví minimální cenu, za kterou má být předmět zajištění zpeněžen, ale tuto cenu není ochoten žádný zájemce zaplatit, nebo stanoví takové podmínky prodeje předmětu zajištění, které nejsou splnitelné.

správce vyčíslí náklady, které byly spojeny se správou³³ a zpeněžením³⁴ zajištění a také výši své odměny. Ust. § 298 odst. 3 InsZ stanoví, že náklady spojené se zpeněžením lze odečíst nejvýše v rozsahu 5 % z výtěžku zpeněžení a náklady spojené se správou lze odečíst nejvýše v rozsahu 4 % z výtěžku zpeněžení. Zajištěný věřitel však může dát souhlas s odečtením nákladů i ve větším rozsahu. Pokud je zajištěných věřitelů více, pak se dle ust. 299 InsZ uspokojují podle pořadí, v jakém jim vznikl právní důvod zajištění.

Ust. § 167 odst. 2 InsZ sice stanoví, že pokud je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, tak se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu považuje za nezajištěnou. Tento postup se však při oddlužení plněním splátkového kalendáře neuplatní, neboť ust. § 398 odst. 3 poslední věta před středníkem stanoví, že zajištění věřitelé se uspokojí pouze z výtěžku zpeněžení zajištění. To znamená že zbytek neuhrazených zajištěných pohledávek, na něž se z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění nedostalo, se již v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře neuspokojují. Takto se k zajištěným pohledávkám při oddlužení plněním splátkového kalendáře přistupovalo dle dosavadní soudní praxe. V poměrně novém rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci je však uveden přístup opačný, a to, že neuspokojená část zajištěné pohledávky by se i v oddlužení považovala za nezajištěnou a byla takto rovněž uspokojována³⁵.

6.2 Postavení nezajištěných věřitelů při oddlužení plněním splátkového kalendáře

Nezajištění věřitelé jsou jedinými subjekty, které mohou mít vliv na rozhodnutí ohledně způsobu řešení oddlužení. Je proto zcela na jejich odpovědnosti a aktivitě, jak budou na schůzi věřitelů, která o způsobu oddlužení rozhoduje, hlasovat. Lze říci, že zejména při povoleném oddlužení nebývá účast přihlášených věřitelů na schůzi věřitelů vysoká, resp. v mnoha případech se stává to, že se žádný z věřitelů na schůzi

---

³³ Např. náklady na údržbu, ostrahu, náklady na energie, pojištění, daně, atd.

³⁴ Náklady spojené s veřejnou dražbou, event. náklady spojené s prodejem mimo dražbu, jako je prodej prostřednictvím zprostředkovatele nebo výběrovým řízením.

³⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.2.2012 sp.zn. KSBR 45 INS 18072/2011, 2 VSOL 816/2011-A-15.

nedostaví. V takovém případě pak učiní rozhodnutí o schválení oddlužení jedním ze zákonných způsobů insolvenční soud, a to zejména s ohledem na doporučení insolvenčního správce.

Nezajištění věřitelé mají v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře rovné postavení, přičemž jednou z jejich hlavních odpovědností je to, že v případě jakékoliv změny výše jejich přihlášené pohledávky toto oznámí insolvenčnímu soudu prostřednictvím úplného nebo částečného zpětvzetí své pohledávky. Následkem je vydání nového usnesení, ve kterém insolvenční soud změní poměr jednotlivých věřitelů, kterým se účastní na splátkovém kalendáři. Pravidla pro zacházení s nezajištěnými věřiteli, jejichž pohledávka byla na přezkumném jednání popřena buď správcem nebo dlužníkem, jsou rozvedena již výše.

6.3 Postavení věřitelů při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty postupuje insolvenční správce obdobně jako při konkurzu. Poté, co správce zpeněží majetek náležející do majetkové podstaty, připraví konečnou zprávu a následně návrh rozvrhového usnesení. Ohledně zajištěných věřitelů platí, že jsou uspokojováni z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, stejně jako u ostatních způsobů řešení úpadku. Zbytek jejich neuhrazených pohledávek se uspokojuje společně s ostatními nezajištěnými pohledávkami v rámci rozvrhu.

7. Role insolvenčního správce při oddlužení

Insolvenční soud při každém rozhodnutí o úpadku, bez ohledu na způsob, kterým bude úpadek řešen, ustanoví svým usnesením insolvenčního správce. Musí se jednat o osobu, která je zapsána v seznamu insolvenčních správců³⁶, který vede Ministerstvo spravedlnosti a kterou pro konkrétní insolvenční řízení určí svým opatřením předseda daného insolvenčního soudu. Při tomto určení má předseda soudu přihlídnout jednak k dosavadnímu stavu insolvenčního řízení, ale také k osobě dlužníka a jeho majetkovým poměrům v kontextu odborné způsobilosti insolvenčního správce a jeho vytížení (toto je důležité zejm. u velkých konkurzů a reorganizací).

---

³⁶ Podmínky pro výkon funkce insolvenčního správce, náležitosti seznamu insolvenčních správců, jeho členění, vedení a podmínky zápisu do něj, jakož i činnost hostujících insolvenčních správců upravuje zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění.

Insolvenčním správcem může být fyzická osoba, která je oprávněna vykonávat tuto činnost na základě povolení, ale může jím být i veřejná obchodní společnost nebo zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytuje stejné záruky ručení společníků³⁷ jako veřejná obchodní společnost, a je založená podle práva členského státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru a která je k tomu oprávněna³⁸. Právnícká osoba, která má vykonávat funkci insolvenčního správce, musí v návrhu na vydání povolení uvést mj. označení společníka fyzické osoby nebo fyzických osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem a jejichž prostřednictvím bude funkci insolvenčního správce vykonávat.

Fyzická osoba, která žádá o povolení k výkonu funkce insolvenčního správce musí splňovat následující podmínky: plná způsobilost k právním úkonům, vysokoškolské vzdělání magisterského studijního programu, složení zkoušky insolvenčního správce nebo rozdílové zkoušky insolvenčního správce, bezúhonnost, uhrazení správního poplatku za zápis do seznamu ve výši 5 000,- Kč a uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce nebo s činností zaměstnanců insolvenčního správce.

Insolvenční správce může odmítnout své ustanovení pouze z velmi vážných důvodů, zejm. závažné zdravotní nebo osobní problémy nebo možná podjatost v řízení. Tyto důvody vždy přezkoumává insolvenční soud, který může ustanoveného správce zprostit funkce a ustanovit nového. Pokud by však důvody k odmítnutí nebyly dány, měl by soud vůči takovému insolvenčnímu správci, který nedůvodně odmítá výkon funkce, vyvodit sankční důsledky, kterými může být uložení pokuty či v krajním případě podání podnětu ke zrušení povolení k činnosti insolvenčního správce Ministerstvem spravedlnosti.

---

³⁷ § 86 a 87 zák. č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v platném znění.

³⁸ § 2 zák. č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění.

Hostujícím insolvenčním správcem se přitom dle § 2 odst. 3 a 4 tohoto zákona rozumí státní příslušník členského státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, který vykonává funkci insolvenčního správce v jiném členském státě a má v úmyslu dočasně nebo příležitostně vykonávat funkci insolvenčního správce na území ČR a který je oprávněn vykonávat činnost insolvenčního správce. Za podobných podmínek je hostujícím insolvenčním správcem rovněž zahraniční společnost, která poskytuje stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost.

7.1 Další insolvenční správci

Předběžný insolvenční správce je takový, kterého insolvenční soud ustanovil před rozhodnutím o úpadku, a to zpravidla z důvodu potřeby zjištění dlužníkovy majetku a jeho zajištění. Jeho ustanovení je rozhodnutím o předběžném opatření a může k němu dojít buď na základě vlastních zjištění nebo na návrh některého z věřitelů. Pokud soud následně nestanoví v rozhodnutí o úpadku jinak, stává se předběžný správce zjištěním úpadku insolvenčním správcem s plnou působností.

Zástupce insolvenčního správce je soudem ustanoven zejm. tehdy, pokud insolvenčnímu správci brání ve výkonu funkce pouze přechodné důvody a jeho odvolání by nebylo vzhledem ke složitosti nebo dosavadnímu průběhu řízení účelné.

Dalším správcem je také oddělený insolvenční správce, kterého soud ustanoví tehdy, pokud řádný insolvenční správce je vyloučen z některých úkonů pro svůj poměr k některému z dlužníkových věřitelů nebo jejich zástupcům. Oddělený insolvenční správce tak může být ustanoven např. pro přezkoumání některé z přihlášených pohledávek nebo pro případný následný incidenční spor.

Posledním je zvláštní správce, který může být v insolvenčním řízení ustanoven pro řešení určité zvláštní problematiky vyžadující odbornou specializaci. V případě řešení úpadku oddlužením by bylo ustanovení správce pravděpodobně výjimkou, neboť u této formy řešení úpadku se nepředpokládá taková složitost, kterou by řádný insolvenční správce neměl být schopen zvládnout.

7.2 Příprava přezkumného jednání a podkladů pro rozhodnutí první schůze věřitelů

Jednou z prvních činností insolvenčního správce je přezkoumání přihlášených pohledávek a příprava podkladů pro přezkumné jednání a schůzi věřitelů. U oddlužení je insolvenčním zákonem stanovena lhůta, ve které má být soudem nařízen termín přezkumného jednání, což omezuje dobu, kterou má správce pro přezkoumání přihlášených pohledávek. Na druhou stranu lze říci, že u fyzických osob, jež mají povoleno oddlužení, se nepředpokládá tak vysoký počet přihlášek věřitelů,

aby je správce nebyl schopen v dané lhůtě přezkoumat. K tomu by mohlo dojít např. v případě, kdy přihláška pohledávky některého z věřitelů obsahuje takové vady nebo nedostatky, že ji nelze bez dalšího přezkoumat. V takovém případě zašle věřiteli výzvu k doplnění přihlášky pohledávky, k čemuž mu stanoví lhůtu a současně jej poučí o následcích, pokud této výzvě nevyhoví.

7.3 Povinnosti a odpovědnost insolvenčního správce

Insolvenční správce je povinen vykonávat svou funkci svědomitě a s odbornou péčí tak, aby věřitelé byli v co nejvyšší míře uspokojeni. Současně musí dát přednost společnému zájmu věřitelů před zájmem vlastním nebo zájmy jiných osob. Pro kontrolu plnění povinností insolvenčním správcem slouží mj. informační povinnost insolvenčního správce vůči věřitelskému orgánu, jakož i povinnost poskytovat věřitelským orgánům potřebnou součinnost a účastnit se jeho jednání.

Jak vyplývá z § 58 InsZ má věřitelský orgán poměrně široký rozsah oprávnění vůči insolvenčnímu správci, jakými jsou nejen dohlížet na jeho činnost, ale rovněž mu zadávat úkoly a požadavky k vyřízení. Insolvenční správce se může, pokud by měl za to, že pokyny případně požadavky věřitelského orgánu nejsou v nejlepším zájmu všech věřitelů, obrátit na insolvenční soud, aby v rámci své dohlédací činnosti rozhodl, jestli se danými pokyny řídit či postupovat jinak.

Insolvenční správce je dle ust. § 37 InsZ odpovědný za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí dlužníku, věřiteli nebo třetí osobě tím, že poruší při výkonu své funkce povinnosti, které mu uložil zákon nebo insolvenční soud svým rozhodnutím, nebo i tím, že nepostupoval s odbornou péčí. Tuto odpovědnost insolvenčního správce lze přirovnat k odpovědnosti statutárních orgánů obchodních společností za správu jejich majetku. Této odpovědnosti se může správce zprostit pouze pokud prokáže, že škodě nebo jiné újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm lze spravedlivě se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení požadovat. Musí tak v případě hrozící škody informovat věřitelský orgán a insolvenční soud a podniknout kroky nutné k jejímu odvrácení. Břemeno důkazní a břemeno tvrzení je v případném sporu o náhradu škody vždy na insolvenčním správci samotném.

Stejně insolvenční správce odpovídá i v případě, že škoda nebo jiná újma byla způsobena osobami, které pověřil plněním svých úkolů, tj. např. zaměstnanci insolvenčního správce. Soudní spory o náhradu škody nebo jiné újmy způsobené insolvenčním správcem nebo jím pověřenými osobami jsou incidenčními spory, kde správce je vždy stranou žalovanou, a které řeší v prvním stupni insolvenční soud.

Speciální úpravou odpovědnosti insolvenčního správce k ust. § 37 odst. 1 InsZ je odst. 3 zmíněného ustanovení, který zdůrazňuje odpovědnost za škodu nebo jinou újmu vzniklou tím, že v rámci insolvenčního řízení nemohla být uspokojena pohledávka věřitele za majetkovou podstatou. Tato odpovědnost správce se však nevztahuje na pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Z toho vyplývá, že správce je po celou dobu insolvenčního řízení povinen zajišťovat, aby úhrada pohledávek za majetkovou podstatou, které vzniknou v důsledku jeho právního úkonu³⁹, byla vždy zajištěna. I této odpovědnosti se může správce zprostit pokud prokáže, že v době, kdy tento úkon činil, nemohl poznat, že majetková podstata nebude k úhradě takové pohledávky postačovat. Musí tedy prokázat, že postupoval s péčí řádného hospodáře a neuhrazení vzniklé pohledávky bylo způsobeno vnějším vlivem aniž by jej bylo možno spravedlivě očekávat a aniž by se mu dalo účinně zabránit.

7.4 Odvolání insolvenčního správce a zproštění správce jeho funkce

Jak již bylo zmíněno výše, insolvenční správce se může vzdát své funkce po svém ustanovení pouze z vážných důvodů, které vždy posuzuje insolvenční soud. Existují však i jiné způsoby, jak lze docílit změny insolvenčního správce, přičemž insolvenční zákon rozlišuje mezi odvoláním insolvenčního správce schůzí věřitelů nebo insolvenčním soudem a zproštěním funkce správce. Zatímco odvolání správce z funkce nemá obecně sankční charakter, v případě zproštění funkce správce se jedná o sankci za porušení povinností správce.

Ust. § 29 InsZ obsahuje oproti původnímu ZKV nový institut, který umožňuje věřitelům na schůzi věřitelů konané po prvním přezkumném jednání odvolat soudem

---

³⁹ Může se jednat např. o uzavření smlouvy o právních službách nebo jiných odborných službách, na jejichž uzavření následně nebudou v majetkové podstatě prostředky k úhradě.

ustanoveného insolvenčního správce a ustanovit správce nového. K přijetí takového usnesení schůze věřitelů je potřeba, aby pro odvolání dosavadního správce a ustanovení nového hlasovala minimálně polovina všech přihlášených věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek, tj. nikoliv pouze přítomných věřitelů. Nového insolvenčního správce musí následně potvrdit ve funkci insolvenční soud, který má možnost nevyhovět schůzi věřitelů pouze v případě, že jí navržený kandidát nespĺňuje podmínky stanovené v § 21 až 24 InsZ. Otázka odvolání insolvenčního správce je vždy povinnou součástí programu takové schůze věřitelů, která následuje po prvním přezkumném jednání, proto se o ní hlasuje vždy i bez návrhu některého z věřitelů, musí však být v programu jednání schůze věřitelů uvedena. V případě, že by se schůze věřitelů na osobě nového insolvenčního správce neusnesla nebo takto ustanovený insolvenční správce by byl následně odvolán z funkce dle ust. § 31 odst. 2, tj. do 3 dnů o své odvolání požádal, pak stanoví ust. § 30 odst. 1 InsZ, že nového insolvenčního správce ustanoví svým rozhodnutím insolvenční soud.

Další možností odvolání správce z funkce je na základě rozhodnutí insolvenčního soudu dle ust. § 30 odst. 1 InsZ, a to z důležitých důvodů, které nemají původ v porušení povinností správce, na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského orgánu nebo i bez tohoto návrhu. Zejména se bude jednat o situace, kdy insolvenční správce pozbyl nezbytné předpoklady pro svůj zápis do seznamu insolvenčních správců, zdravotní či jiné důvody, které správci trvale nebo dlouhodobě znemožňují výkon funkce správce. Insolvenční soud tak zpravidla učiní až po jeho slyšení. Pokud je tímto způsobem insolvenční správce odvolán, tak soud musí v tomtéž rozhodnutí ustanovit správce nového. Odvolaný insolvenční správce musí bez zbytečného odkladu nového správce seznámit se svou dosavadní činností a předat mu všechny doklady související s výkonem jeho funkce. Současně musí odvolaný správce předložit vyúčtování své odměny a výdajů ze správy majetkové podstaty, což slouží jako jeden z podkladů pro konečnou zprávu.

Oproti tomu zproštění správce funkce má sankční charakter v tom smyslu, že soud může zprostit správce funkce pokud neplní řádně své povinnosti nebo nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo pokud závažně porušuje důležitou povinnost uloženou mu zákonem nebo soudem. O zproštění správce funkce může insolvenční soud rozhodnout na základě návrhu věřitelského orgánu, dlužníka,

případně i bez takového návrhu a zpravidla po slyšení správce, při kterém je mu dána možnost vyjádřit se ke skutečnostem, které jsou mu vytýkány. V rámci tohoto rozhodování lze provést i dokazování, pokud je to potřeba pro zjištění skutečného stavu. Jestliže je správce funkce zproštěn, tak ve stejném rozhodnutí musí soud ustanovit insolvenčního správce nového. Proti tomuto rozhodnutí je přípustné odvolání bez omezení důvodů, přičemž jsou k jeho podání legitimováni pouze odvolaný insolvenční správce a osoby oprávněné podat návrh na jeho zproštění.

7.5 Odměna insolvenčního správce a náhrada hotových výdajů

Insolvenční správce má za svou činnost právo na odměnu a na náhradu hotových výdajů. Insolvenční zákon stanoví v ust. § 38 pouze základní pravidlo pro stanovení odměny insolvenčního správce při řešení úpadku konkurzem, ale bližší pravidla jsou upraveny mimo insolvenční zákon, ve vyhlášce č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Obecně platí pro všechny způsoby řešení úpadku, že odměna správce a jeho hotové výdaje jsou hrazeny primárně z majetkové podstaty a pokud není v majetkové podstatě dostatek prostředků, pak se hradí ze zálohy na náklady insolvenčního řízení. Pokud není uspokojení možné ani z těchto prostředků, tak hradí odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce stát ze státního rozpočtu.

Pravidla pro stanovení odměny IS při oddlužení se liší podle způsobu oddlužení. Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se pro výpočet odměny použije ust. § 1 vyhl. č. 313/2007 Sb., kdy základem pro výpočet odměny je výtěžek zpeněžení majetku dlužníka. Z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele činí odměna správce 2 % z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli. Pokud jde o výtěžek ze zpeněžení majetku, jež nesloužil jako zajištění, pak jeho odměna činí 15 % z výtěžku určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele, a to při výtěžku do 10 mil. Kč, přičemž pokud je výtěžek pro nezajištěné věřitele vyšší, odměna se poměrně snižuje a počítá se na základě ust. § 1 odst. 3 vyhl. č. 313/2007 Sb. Minimální výše odměny činí částku 45 000 Kč.

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře činí odměna insolvenčního správce paušálně částku 750 Kč za každý započatý kalendářní měsíc trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Pokud insolvenční správce při oddlužení splátkovým kalendářem zpeněží majetek, který slouží jako zajištění pro přihlášeného věřitele, pak je jeho odměna stanovena shodně jako v předchozím odstavci, tj. 2 % z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli.

Hotovými výdaji insolvenčního správce jsou zejména cestovní výdaje, jízdné, poštovné, telekomunikační poplatky, znalecké posudky nebo odborná vyjádření, překlady, úřední opisy, výpisy nebo fotokopie apod. Při řešení úpadku oddlužením ve formě splátkového kalendáře jsou tyto hotové výdaje paušalizovány částkou 150 Kč měsíčně. Problém ovšem je, že odměna a paušální částka na hotové výdaje náleží správci, jak je uvedeno výše, až od účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. To by mohlo znamenat, že insolvenční správce by musel nést náklady od svého ustanovení až do schválení oddlužení splátkovým kalendářem, k čemuž dochází až po přezkumném jednání a schůzi věřitelů, sám. Přitom v tomto období mohou být jeho náklady vyšší než později v průběhu oddlužení, neboť v této době jednak přezkoumává přihlášky pohledávek a jednak provádí úkony nutné ke zjištění dlužníkovy majetku.

Judikatura⁴⁰ proto dovodila, že všechny úkony správce učiněné v době od rozhodnutí o úpadku do posledního dne měsíce předcházejícího měsíci, v němž nastaly účinky schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, vznikly při řádném výkonu funkce správce a proto mu úhrada těchto nákladů náleží i přesto, že insolvenční zákon tuto situaci neřeší. Správce v tomto období činí úkony jak v zájmu dlužníka tak i věřitelů a nebylo by spravedlivé, aby tyto náklady musel nést ze svého, proto by mu ji insolvenční soud měl přiznat. Stejný režim by pravděpodobně dopadl i na odměnu insolvenčního správce za uvedené období, ale zmíněné rozhodnutí Vrchního soudu toto neřeší, neboť v daném případě správce odměnu nepožadoval. Úhrada těchto nákladů a případně též odměny by byla prováděna ze zálohy na náklady insolvenčního řízení, případně z prostředků státu.

---

⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25.8.2010, sp.zn. KSHK 40 INS 2229/2010, 1 VSPH 620/2010 ze dne 25.8.2010.

Ostatní náklady na činnosti, které je insolvenční správce povinen činit na základě zákona nebo rozhodnutí insolvenčního soudu, jsou již zahrnuty v jeho odměně a nese je tak ze svého. Insolvenční zákon stanoví v ust. § 39 odst. 2 a 3, že správce může zadat plnění těchto úkolů na účet majetkové podstaty i jiným osobám, ale pouze výjimečně a se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru. Náklady spojené s využitím právních, ekonomických nebo jiných specializovaných odborníků může správce hradit z majetkové podstaty pouze tehdy, je-li jejich využití účelné vzhledem k rozsahu a náročnosti insolvenčního řízení a pokud jsou předem schváleny věřitelským výborem.

8. Skončení oddlužení

Jak již bylo zmíněno výše, účelem institutu oddlužení a motivací dlužníků je především možnost dosáhnout i pouze po částečném uspokojení pohledávek svých věřitelů zániku zbytku neuhrazených pohledávek. Nejedná se o zánik pohledávky jako takové, ale o nemožnost dalšího vymáhání pohledávky, pokud budou splněny podmínky uvedené níže v podkap. 8.3. Po celou dobu trvání účinků oddlužení, zejm. oddlužení splátkovým kalendářem, je však dlužník zatížen množstvím povinností, které pokud nedodrží nebo poruší, tak se vystavuje hrozbě zrušení oddlužení a prohlášení konkurzu na svůj majetek.

Tato kapitola se věnuje primárně skončení oddlužení ve formě plnění splátkového kalendáře, neboť při oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty se postupuje obdobně jako při konkurzu, což znamená, že po zpeněžení veškerého majetku zapsaného do majetkové podstaty sestaví insolvenční správce konečnou zprávu a následně návrh rozvrhového usnesení. To neplatí pro podkapitoly 8.3 a 8.4, tj. osvobození dlužníka od placení pohledávek, neboť tento institut se vztahuje na oddlužení bez ohledu na způsob jeho řešení.

8.1 Zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkurzu

Po schválení oddlužení je může insolvenční soud zrušit pouze postupem dle ust. § 418 InsZ, které stanoví, že schválené oddlužení lze zrušit i bez návrhu,

pokud dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení⁴¹, nebo dlužník pozbude na dobu delší než 2,5 roku všechny své příjmy a nebude tak schopen podstatnou část splátkového kalendáře splnit⁴², nebo jeho zaviněným jednáním mu vznikne po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nový peněžitý závazek po dobu delší než 30 dnů po splatnosti. Současně ust. § 109 odst. 2 InsZ presumuje dlužníkovo zavinění u takového peněžitého závazku, pro který již byl nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce. Posledním důvodem pro zrušení oddlužení a prohlášení konkurzu na majetek dlužníka je návrh ze strany dlužníka, který již na svém oddlužení nemá zájem.

Před rozhodnutím o zrušení oddlužení insolvenční soud vždy nařídí jednání, ke kterému předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor, případně též věřitele, který zrušení oddlužení navrhl. Výjimkou, kdy se jednání nemusí nařizovat, je případ dle ust. § 109 odst. 1 písm. d). Proti rozhodnutí o zrušení oddlužení a prohlášení konkurzu na jeho majetek může podat odvolání pouze ty osoby, které insolvenční soud k jednání předvolal, v případě rozhodnutí o návrhu dlužníka pak insolvenční správce nebo věřitelský výbor. Po prohlášení konkurzu na majetek dlužníka postupuje dále insolvenční správce dle části druhé hlavy I. insolvenčního zákona.

8.2 Splnění oddlužení plněním splátkového kalendáře

Pokud dlužník dodrží všechny podmínky schváleného oddlužení, tak je tím oddlužení splněno. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře stanoví insolvenční zákon dobu oddlužení na 5 let, přičemž však může nastat situace, že dlužník oddlužení splní již v době kratší. Jak již bylo uvedeno v úvodu, k takové situaci dojde pouze tehdy, pokud je dlužník schopen splnit 100 % přihlášených nezajištěných pohledávek ze zabavitelné části příjmů dříve. Oddlužení tedy není splněno, pokud dlužník např. ve dvou letech uhradí 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. I za této situace probíhá oddlužení dál až do úplného uhrazení pohledávek nebo do skončení doby oddlužení, tj. 5 let od první splátky.

---

⁴¹ Stanoveny např. v ust. § 412 InsZ.

⁴² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2010, sp.zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B-35.

Splnění oddlužení vezme insolvenční soud pouze usnesením na vědomí a současně v něm rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští jej jeho funkce. Proti výroku o splnění oddlužení a o zproštění správce funkce není možný opravný prostředek, přičemž zvláště se toto rozhodnutí doručuje pouze dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Ostatním účastníkům se doručuje pouze vyvěšením na úřední desce insolvenčního soudu a jeho současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Právní mocí tohoto usnesení se insolvenční řízení končí.

8.3 Podmínky osvobození dlužníka od placení pohledávek

Osvobození dlužníka od placení zbytku neuhrazených pohledávek je jedním z hlavních cílů institutu oddlužení. Při řešení úpadku konkurzem tato možnost nepřichází v úvahu a zbytek v rámci konkurzu neuhrazených pohledávek může věřitel na základě upraveného seznamu pohledávek vymáhat po dlužníkovi prostřednictvím exekuce nebo výkonu rozhodnutí. Také pro osvobození dlužníka od placení pohledávek stanoví zákon podmínky a omezení, přičemž jednou udělené osvobození může být dlužníkovi soudem i odejmuto.

Dle ust. § 414 odst. 1 InsZ rozhoduje o osvobození dlužníka insolvenční soud zásadně pouze na jeho návrh, nikoli z moci úřední. Při rozhodování posuzuje, jestli byly dlužníkem splněny řádně a včas všechny povinnosti stanovené mu dle způsobu řešení oddlužení a činí tak po slyšení dlužníka. Ust. § 415 InsZ ještě dále rozvádí možnost soudu uvážit, že osvobození od placení zbytku pohledávek přizná i dlužníkovi, který uhradil v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře méně než 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, případně méně než hodnotu, na které se s věřiteli před schválením oddlužení dohodnul. Lze to však pouze za předpokladu, že dlužník prokázal, že bez svého zavinění nemohl oddlužením schválené hodnoty dosáhnout a současně, že částka, kterou nezajištění věřitelé v rámci tohoto oddlužení získali, je minimálně taková, jakou by dostali v případě řešení úpadku konkurzem.

Ust. § 414 odst. 2 a 3 InsZ dále upřesňuje věřitele, na něž se osvobození vztahuje. Jedná se nejen o věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení řádně přihlásili, pokud jde o rozsah, v němž dosud nebyly uspokojeny, ale také o věřitele,

k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo⁴³ a věřitele, kteří se do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit. Osvobození se dále vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které by měly vůči dlužníku právo postihu, což znamená, že dlužník je osvobozen také od placení pohledávek svým ručitelům a jiným osobám, které za něj plnily jeho věřitelům na pohledávky zahrnuté do oddlužení. To však neznamená, že by osvobození dlužníka zbavilo povinnosti k úhradě ručitele dlužníka nebo jiné osoby. Po těch může věřitel i nadále pohledávku vymáhat. Naproti tomu ust. § 414 odst. 4 InsZ stanoví, že zajištěnému věřiteli zůstává i po osvobození dlužníka zachováno právo domáhat se uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, a to i v případě, že o jeho zpeněžení po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nepožádal.

Insolvenční zákon dále v ust. § 416 odst. 1 vyjmenovává pohledávky, na něž se osvobození dlužníka nevztahuje, jimiž jsou peněžité trest nebo jiná majetková sankce uložená dlužníku v trestním řízení pro úmyslný trestný čin nebo pohledávky na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.

Usnesení insolvenčního soudu, jímž dlužníkovi přiznal osvobození od placení zbytku pohledávek soud doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru, přičemž proti zamítavému rozhodnutí může podat odvolání pouze dlužník. V případě kladného rozhodnutí může podat odvolání pouze věřitel, jehož pohledávka nebyla v insolvenčním řízení zcela uspokojena a může namítat pouze to, že nebyly splněny předpoklady pro přiznání tohoto osvobození.

8.4 Postavení oddlužené osoby po přiznání osvobození od placení pohledávek

Osvobození dlužníka od placení pohledávek však neznamená zánik zbytku předmětných pohledávek. Pokud by dlužník svým věřitelům po přiznání osvobození dobrovolně na tyto pohledávky plnil, tak se nejedná o plnění bez právního důvodu⁴⁴ a dlužník tedy toto plnění nemůže požadovat po věřiteli zpět. Pohledávka věřitele se stává pouze nevymahatelnou, což znamená, že v soudním nebo jiném řízení nelze

---

⁴³ Jde zejména o opožděně přihlášené pohledávky nebo pohledávky přihlášené vadně, nebo pohledávky účinně popřené insolvenčním správcem nebo dlužníkem.

⁴⁴ Ve smyslu ust. § 451 odst. 2 občanského zákoníku.

pohledávku věřiteli přiznat a zůstává v režimu tzv. naturální obligace⁴⁵. Obdobně jako u promlčených pohledávek by se pak dlužník musel, pokud by věřitel takovou pohledávku proti němu u soudu uplatnil, bránit námitkou, že se na tuto pohledávku vztahuje osvobození přiznané dlužníku insolvenčním soudem a toto usnesení v řízení předložit.

8.5 Odejmutí a zánik osvobození dlužníka

Jak již bylo uvedeno výše, lze za podmínek ust. § 417 odst. 1 InsZ přiznané osvobození dlužníkovi odejmout, a to buď vůči všem jeho věřitelům nebo pouze vůči některým z nich. Odejmutí osvobození může insolvenční soud učinit nejpozději do 3 let od jeho pravomocného přiznání pokud vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, nebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým ze svých věřitelů. Zde opět soud může rozhodovat pouze na návrh některého z věřitelů a pouze za předpokladu, že věřitel nemohl takovou námitku uplatnit již dříve před rozhodnutím o přiznání osvobození dlužníku.

K zániku osvobození dlužníka může dojít také přímo ze zákona, tj. bez rozhodnutí insolvenčního soudu, dle ust. § 417 odst. 2 InsZ. Zánik osvobození nastává bez dalšího tehdy, pokud byl dlužník v následujících 3 letech od právní moci rozhodnutí o osvobození pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení nebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele. Zánik osvobození se však v tomto případě netýká pohledávek těch věřitelů, kteří se sami na podvodných jednáních dlužníka účastnili nebo kterým byly poskytnuty nedovolené výhody.

9. Účinky insolvenčního řízení, resp. vliv oddlužení na jiná řízení

S probíhajícím insolvenčním řízením je spojena řada účinků, které se odlišují podle stádií, v nichž se řízení právě nachází. Účinky spojené za zahájením insolvenčního řízení vyjmenovává ust. § 109 InsZ. Jedním z hlavních je to, že věřitelé

---

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp.zn. 29 Cdo 2509/2010.

od doby zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení nemohou nadále uplatňovat své pohledávky žalobou, ale pouze přihláškou pohledávky. Pokud by přesto byla na dlužníka po zahájení insolvenčního řízení podána např. žaloba na zaplacení, příslušný soud by musel řízení zastavit⁴⁶ pro nedostatek podmínek řízení, které nelze odstranit. To neplatí pro žalobu, která byla podána již před zahájením insolvenčního řízení. Taková žaloba může být projednána i v průběhu insolvenčního řízení a může o ní být i rozhodnuto, ale pouze za předpokladu, že úpadek nebude řešen konkurzem. V případě konkurzu se totiž taková řízení ze zákona přerušují.

Dalším velmi významným účinkem spojeným se zahájením insolvenčního řízení zejména pro věřitele dlužníka je to, že po jeho zahájení nelze platně zřídit zajištění k majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícímu do majetkové podstaty ani je nelze uplatnit. Totéž platí i pro zřízení soudcovského nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech⁴⁷, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení. Exekuci nebo výkon rozhodnutí lze po zahájení insolvenčního řízení nařídit, nelze je však vykonat. Smyslem tohoto ustanovení je především ochrana majetku náležejícího do majetkové podstaty a zabránění uspokojení pohledávky věřitele na vrub dlužníka a ostatních jeho věřitelů. Zejména v případě, kdy si dlužník podá návrh na povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře, by bylo proti smyslu tohoto institutu, kdyby i nadále po podání návrhu mohly být vykonávány např. srážky ze mzdy, určené pouze pro jednoho věřitele, když mají sloužit, resp. zabavitelná částka příjmu dlužníka, k uspokojování všech věřitelů, kteří své nezajištěné pohledávky do insolvenčního řízení přihlásí.

Pro věřitele, kteří mohou svou pohledávku uplatnit přihláškou pohledávky dále ust. § 109 odst. 3 stanoví, že lhůty k uplatnění jejich práv nezačínají nebo dále neběží. To znamená, že např. promlčecí či prekluzivní lhůty se staví a je pouze odpovědností věřitele, zda svou pohledávku ve lhůtách stanovených insolvenčním zákonem uplatní.

---

⁴⁶ § 104 občanského soudního řádu.

⁴⁷ § 338b až 338e občanského soudního řádu, § 69a exekučního řádu.

9.1 Řízení exekuční a vykonávací

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, jedním z účinků spojeným se zahájením insolvenčního řízení je, že exekuci či výkon rozhodnutí, který by postihoval majetek náležející do majetkové podstaty lze nařídit, ale není možno ji provést. Ust. § 411 odst. 1 InsZ výslovně uvádí, že tyto účinky trvají i po dobu, kdy bylo dlužníkovi schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, tedy i tehdy, kdy dlužník má dispoziční oprávnění ke svým příjmům a k majetku náležejícímu do majetkové podstaty. I případné nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nemůže mít vliv na povinnosti dlužníka vyplývající z usnesení o schválení oddlužení, tj. primárně rozdělit příjmy určené k plnění splátkového kalendáře způsobem určeným v daném rozhodnutí.

Pokud by však byl nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce pro pohledávku, která vznikla až po schválení oddlužení, je nutné upozornit na to, že by se v tomto případě jednalo o porušení jedné z povinností dlužníka stanovené mu ust. § 412 odst. 1, konkrétně písm. f) tohoto ustanovení. Potom by byl na místě postup dle ust. § 418 odst. 1 písm. c) InsZ, a to zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkurzu na majetek tohoto dlužníka.

V případě, že byla nařízena exekuce či výkon rozhodnutí po schválení oddlužení, ale pro pohledávku, která vznikla ještě před povolením oddlužení, pak se může dlužník účinně bránit u pověřeného soudního exekutora, případně vykonavatele, předložením usnesení o povolení oddlužení. Osoba, která exekuci nebo výkon rozhodnutí provádí by měla s dalším pokračováním usstat a informovat oprávněného o možnosti přihlásit jeho pohledávku do insolvenčního řízení. Pokud věřitel svou vykonatelnou pohledávku v insolvenčním řízení řádně a včas neuplatní, není možné ji nadále prostřednictvím exekuce či výkonu rozhodnutí vymáhat, a to ani po úspěšném splnění oddlužení. Taková pohledávka se totiž za splnění podmínek stanovených v ust. § 414 InsZ stane tzv. naturální obligací a dlužník není nadále povinen ji plnit.

9.2 Dědické řízení

Dlužník nemůže po dobu trvání účinků spojených se schváleným oddlužením bez souhlasu insolvenčního správce odmítnout případné dědictví⁴⁸. Totéž platí o uzavření dohody mezi dědici ohledně vypořádání dědictví, a to v případě, že by takovou dohodou mělo dlužníkovi připadnout z dědictví méně, než stanoví zákon, případně zůstavitelova závěť. Naopak k přijetí dědictví dlužník souhlas insolvenčního správce nepotřebuje.

Povinností dlužníka po přijetí dědictví dle ust. § 412 odst. 1 písm. b) InsZ je tyto hodnoty, které dědictvím získal, zpeněžit a výtěžek použít pro nezajištěné věřitele jako mimořádnou splátku. Porušením této povinnosti se dlužník opět může vystavit riziku zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkurzu na jeho majetek.

10. Rizika pro věřitele spojená s insolvenčním řízením

Největším rizikem pro věřitele je nedodržení lhůty pro uplatnění přihlášky pohledávky, která je oproti původnímu ZKV poměrně zkrácena a její zmeškání nelze prominout. Taková pohledávka se pak v rámci insolvenčního řízení žádným způsobem neuspokojuje a dokonce se v případě přiznání osvobození dlužníku stává nevymahatelnou i po skončení insolvenčního řízení. Argumentem pro tento postup je zcela jistě to, že je to primárně věřitel, kdo je odpovědný za řádné vymáhání své pohledávky, což spočívá mj. ve sledování dlužníka zejména v insolvenčním rejstříku, přičemž dostupnost a veřejnost insolvenčního rejstříku prostřednictvím internetové sítě je jednou ze záruk včasné identifikace problému. Navíc některé servery také zajišťují jak placené, tak neplacené služby pro věřitele, které spočívají v hlídání insolvenčního rejstříku, pokud jde o zahájená insolvenční řízení u konkrétních dlužníků.

V případě věřitelů, kteří spravují pohledávky za značným množstvím dlužníků, je však mnohdy komplikované všechna insolvenční řízení včas zachytit, zejména pokud není dlužník v insolvenčním rejstříku řádně označen. Ust. § 420 InsZ stanoví, že jestliže je dlužníkem fyzická osoba, zapisuje se do seznamu dlužníků jeho jméno, příjmení, bydliště, rodné číslo a nemá-li jej, tak datum narození. Je-li dlužníkem fyzická osoba,

---

⁴⁸ Dědění je upraveno v části sedmé, § 460 – 487 občanského zákoníku.

kteřá je podnikatelem, pak se do seznamu dlužníků uvede, vedle již zmíněných údajů, také dodatek odlišující její firmu, místo podnikání a identifikační číslo.

Vrchní soudy, ale také Nejvyšší soud ČR již řešily případy, kdy se věřitelé, jejichž přihláška pohledávky byla odmítnuta jako opožděná, bránili prostřednictvím odvolání, případně dovolání a z těchto rozhodnutí vyplývá, že jestliže je v insolvenčním rejstříku dlužník nesprávně označen (např. chybí údaj o rodném čísle nebo je chybně uvedeno), nezačíná běžet lhůta pro přihlášení pohledávky, a to až do uvedení údajů v insolvenčním rejstříku do řádného stavu. Chyby v evidenci dlužníků v insolvenčním rejstříku, případně jinak nesprávné fungování insolvenčního rejstříku nelze přičítat k tíži věřitelů, kteří jednak nemají v řízení postavení osoby, jíž se rozhodnutí o úpadku doručuje zvláště a jednak jsou při identifikaci dlužníků zcela odkázány na správnost těchto údajů⁴⁹.

Určitém „strašákem“ pro věřitele byla také ust. § 178 a 179 InsZ, která, jak je uvedeno výše v podkap. 4.5, stanoví sankce pro věřitele, který neoprávněně přihlásí buď výši své pohledávky nebo uplatní zajištění. Dopady těchto ustanovení však zmírnila novela insolvenčního zákona, účinná od 31.3.2011, kdy uložení sankce již není obligatorní, ale pouze na návrh insolvenčního správce. Rovněž výše uložené sankce je na uvážení insolvenčního soudu.

11. Navrhované úpravy insolvenčního zákona

V této kapitole diplomové práce bych se chtěla zamyslet nad doporučeními možných úprav, případně zpřesnění či doplnění insolvenčního zákona, které se týkají procesu oddlužení a postavení zajištěného věřitele v něm.

11.1 Stanovení výše zajištěné pohledávky

Jak vyplývá z definice zajištěného věřitele uvedené v ust. § 2 písm. g) ve spojení s ust. § 174 odst. 3 InsZ musí věřitel v přihlášce pohledávky uplatnit právo na uspokojení ze zajištění a jeho druh a dobu vzniku řádně označit, aby se pro účely insolvenčního řízení považoval za zajištěného věřitele. V předepsaném formuláři

---

⁴⁹ Např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.1.2011, č.j. KSBR 28 INS 1188/2010, 2 VSOL 538/2010-P11-9 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.9.2011, sp.zn. 29 NSČR 25/2010.

pro přihlášku pohledávky však není kolonka pro udání hodnoty jeho zajištění, proto se celá pohledávka, která je označena jako zajištěná majetkem dlužníka, považuje za pohledávku zajištěnou, bez ohledu na případný nepoměr její výše a hodnoty předmětu zajištění.

Ust. § 392 odst. 2 InsZ stanoví, že dlužník musí k návrhu na povolení oddlužení předložit seznam majetku, včetně jeho ocenění, přičemž u nemovitostí nebo majetku, který slouží jako zajištění, se vyžaduje stanovení obvyklé ceny znaleckým posudkem. Ocenění majetku v návrhu na povolení oddlužení nepochybně slouží jednak insolvenčnímu soudu jako podklad pro rozhodnutí o povolení oddlužení, ale také věřitelům, primárně těm nezajištěným, pro rozhodnutí o způsobu řešení oddlužení. Porovnáním budoucích očekávaných příjmů dlužníka a hodnoty jeho majetku se tak mohou kvalifikovaně rozhodnout, jestli budou preferovat oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty. Dále by však znalecký posudek, který stanoví cenu obvyklou předmětu zajištění, měl sloužit pro určení výše zajištěné pohledávky věřitele, který k tomuto majetku zajištění uplatnil, resp. pro určení hlasovacích práv na schůzi věřitelů.

Obdobně by se dalo vykládat také ust. § 136 odst. 2 písm. f) InsZ, které stanoví, že obligatorní náležitostí rozhodnutí o úpadku je i výzva věřitelům, aby insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách budou v řízení uplatňovat. Dle současné praxe slouží toto ustanovení především insolvenčnímu správci pro usnadnění zjišťování majetku, jenž má náležet do majetkové podstaty dlužníka. Toto sdělení věřitele by však mělo mít ještě další význam, a to ten, že insolvenční správce by měl v době do konání schůze věřitelů obstarat znalecký posudek stanovící obvyklou cenu předmětu zajištění tak, aby bylo možné na shůzi věřitelů jasně stanovit, v jaké části své pohledávky bude věřitel hlasovat jako zajištěný a v jaké části pohledávky jako věřitel nezajištěný. Ze současného textu insolvenčního zákona však takový výklad nevyplývá, přičemž se o něm nezmiňuje ani komentář k němu.

Vzhledem k tomu, že skutečná cena předmětu zajištění může být určena až v době pozdější, kdy dochází k jeho zpeněžení, jeví se výše uvedený postup jako jediný objektivní pro určení rozsahu hlasovacích práv zajištěného věřitele. Takový věřitel by potom, při značném nepoměru výše pohledávky a jejího zajištění,

mohl vystupovat s částí pohledávky jako nezajištěnou, která by byla např. při řešení úpadku oddlužením zahrnuta do splátkového kalendáře.

11.2 Postavení přihlášeného věřitele po uplatnění postupu dle § 240 InsZ (neúčinnost právních úkonů bez přiměřeného protiplnění)

Zajištěný věřitel se může dostat v souvislosti s uplatněním neúčinnosti právních úkonů v rámci insolvenčního řízení do situace, kterou insolvenční zákon v platném znění přímo neřeší. Tento nedostatek bych ráda uvedla na praktickém příkladu.

Věřitel má za dlužníkem pohledávku, která je zajištěna zástavním právem k nemovitosti v jeho vlastnictví. Dlužník však v době trvání závazku nemovitost daruje, případně jiným způsobem zcizí třetí osobě (nejčastěji členu rodiny), ovšem nikoli za cenu obvyklou. Následně, ještě v době, kdy lze takovému úkonu dle ust. 240 InsZ odporovat, podá návrh na povolení oddlužení, o němž insolvenční soud rozhodne tak, že oddlužení povolí a stanoví věřitelům 30 denní lhůtu pro přihlášení pohledávek. V době podání přihlášky pohledávky tak uvedený věřitel má sice stále pohledávku zajištěnou, nikoli však majetkem, který náleží do majetkové podstaty. Je tak povinen ji přihlásit jako pohledávku pro účely insolvenčního řízení nezajištěnou. V opačném případě by se vystavil hrozbě popření pořadí pohledávky ze strany insolvenčního správce, dlužníka nebo některého z věřitelů. Na následném přezkumném jednání je pohledávka věřitele insolvenčním správcem i dlužníkem zjištěna jako nezajištěná a takto zapsána v upraveném seznamu přihlášených pohledávek.

Zákon však neřeší situaci, kdy následným postupem insolvenčního správce, který lze nepochybně hodnotit jako správný, neboť jím zvětšuje majetkovou podstatu, bude předmětná nemovitost zahrnuta, na základě rozhodnutí soudu o správcem podané odpůrcí žalobě, do majetkové podstaty dlužníka. Předmět zajištění je tak platně součástí soupisu majetkové podstaty, ale věřitel, v jehož prospěch na něm vázne zástavní právo, má pohledávku dle upraveného seznamu přihlášených pohledávek nezajištěnou a nemůže tak insolvenčnímu správci dávat pokyny směřující k jejímu zpeněžení.

Za současného stavu právní úpravy by bylo možno tuto situaci řešit přihlášením takové pohledávky jako podmíněně zajištěné. Samotnou pohledávku by věřitel přihlásil

jako nepodmíněnou a nezajištěnou majetkem dlužníka, avšak byla by uvedena podmínka, která by se vztahovala pouze k uvedenému zajištění. Podmínka by byla vázána na situaci, kdy by insolvenční správce podal odpůrčí žalobu, se kterou by byl úspěšný a majetek uvedený v přihlášce jako předmět zajištění by se tak stal součástí majetkové podstaty dlužníka. Po splnění této podmínky by byla pohledávka věřitele považována za zajištěnou se všemi důsledky a oprávněními, které pro zajištěného věřitele z insolvenčního zákona vyplývají. Pokud by takto byla pohledávka insolvenčním správcem přezkoumána a uvedena v upraveném seznamu přihlášených pohledávek, měl by mít věřitel možnost udílet správci pokyny směřující ke zpeněžení zajištění. Nutno ovšem říci, že takovou podmínku ve vztahu pouze k zajištění insolvenční zákon nepředvídá a věřitel by se tak mohl setkat i s tím, že takto přihlášenou pohledávku by insolvenční správce popřel.

K větší právní jistotě nejen věřitelů, ale také insolvenčních správců v podobných případech by tak přispělo, kdyby např. v ust. § 166 InsZ bylo stanoveno, že uplatněním zajištění se rozumí také přihlášení pohledávky jako nezajištěné majetkem dlužníka, včetně uvedení rozhodných skutečností a doložení listin, které se jiného zajištění týkají, přičemž pro případ, kdy by se takový předmět zajištění stal součástí majetkové podstaty dlužníka, se takto přihlášená pohledávka považuje za pohledávku zajištěnou. V upraveném seznamu přihlášených pohledávek by tak bylo možno vyznačit pouze poznámku ve smyslu, že na věřitele se od určitého okamžiku hledí jako na věřitele zajištěného.

11.3 Postavení nepřihlášeného věřitele po uplatnění postupu dle § 240 InsZ

Obdobný problém, jako ten uvedený výše, může nastat i v situaci, kdy věřitel má pohledávku za dlužníkem, jež je zajištěna zástavním právem k majetku ve vlastnictví třetí osoby. Pokud by zástavní dlužník podal návrh na oddlužení, jež by mu bylo povoleno, přihlašoval by věřitel svou pohledávku dle ust. § 166 věty druhé jako pohledávku, která může být uspokojena pouze z majetku poskytnutého k zajištění. Avšak může dojít k situaci, kdy se tato třetí osoba svého majetku, jež poskytla jako zajištění, před podáním návrhu na povolení oddlužení zbaví (daruje jej, případně zcizí nikoli za cenu obvyklou). V tomto případě již tedy nadále není vůči

věřiteli v pozici zástavního dlužníka a tento nemá titul, pro který by se do případného insolvenčního řízení vedeného proti takovému dlužníku přihlásil.

I v tomto případě lze zcela určitě využít institutu přihlášky podmíněné pohledávky. Oproti případu uvedenému výše v podkap. 11.2 by se však nejednalo pouze o podmíněně přihlášené zajištění pohledávky, nýbrž o podmíněnou zajištěnou pohledávku jako takovou, která by se stala nepodmíněnou v případě, že by insolvenční správce platně zahrnul předmět zajištění do majetkové podstaty. Nutno ovšem podotknout, že obzvláště pro věřitele, kteří spravují velké množství pohledávek, může být identifikace toho, že takový dlužník je v insolvenčním řízení, značně problematická a tudíž přihlášku podmíněné pohledávky ve většině případů nepodá a nelze to na něm ani spravedlivě požadovat.

Insolvenční zákon tedy nijak neřeší případ, jak má věřitel, který se do probíhajícího insolvenčního řízení ve lhůtě k tomu stanovené nepřihlásil, neboť neměl za dlužníkem pohledávku, uplatnit své zajištění v případě, že se jeho předmět stane po uplynutí lhůty k přihlášení součástí majetkové podstaty. Taková pohledávka sice vznikla až po rozhodnutí o úpadku, ale nemá ani povahu některé z taxativně uvedených pohledávek za majetkovou podstatou (ust. § 168 InsZ) nebo některé z pohledávek jim na roveň postavených (ust. § 169 InsZ), ani se nejedná o pohledávku, kterou by nebylo třeba dle ust. § 165 odst. 2 InsZ přihlašovat.

Ust. § 224 odst. 1 InsZ pouze stanoví, že insolvenční správce je povinen při sepsání majetku do soupisu majetkové podstaty písemně o tom vyrozumět osoby, které k takovému majetku uplatňují své právo. Za předpokladu výše uvedené situace tak dle současného znění insolvenčního zákona připadá v úvahu pouze následující postup. Insolvenční správce by měl, po zahrnutí předmětu zajištění do soupisu majetkové podstaty, osobu zástavního věřitele o tomto kroku písemně vyrozumět a současně by jej měl poučit o možnosti domáhat se vyloučení tohoto majetku ze soupisu cestou podání žaloby v zákonem stanovené lhůtě 30 dnů počítané ode dne následujícího po doručení tohoto vyrozumění. Uvedený postup však nejen, že může prodloužit dobu insolvenčního řízení o další incidenční spor, který musí být pravomocně rozhodnut předtím, než by došlo ke zpeněžení takového majetku, ale navíc nemusí být pro takového věřitele ekonomicky výhodný.

Ideální pro tyto případy se jeví podání přihlášky do insolvenčního řízení, ve které věřitel uplatní právo na uspokojení ze zajištění, bez ohledu na původně soudem stanovenou lhůtu pro přihlášení. K tomuto postupu se již přiklonil i Vrchní soud v Praze, který svým rozhodnutím⁵⁰ potvrdil, že na věřitele pohledávky, již lze uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění, kdy tento majetek je zapsán do soupisu majetkové podstaty až po uplynutí přihlašovací lhůty, se obecná přihlašovací lhůta nevztahuje. Z uvedeného rozhodnutí lze dovodit, že pro počátek běhu přihlašovací lhůty takového věřitele je rozhodné jednak doručení vyrozumění insolvenčního správce dle ust. § 224 odst. 1 a dále stanovení lhůty pro podání přihlášky pohledávky insolvenčním soudem. Přihlášku pohledávky musí následně insolvenční správce řádným postupem přezkoumat a teprve poté může přikročit ke zpeněžení předmětu zajištění, k němuž dochází v souladu s pokyny zajištěného věřitele. Teprve v případě, kdy by byly splněny všechny výše uvedené podmínky a zajištěný věřitel by ve lhůtě k tomu určené přihlášku své pohledávky nepodal, případně ji podal opožděně, mohl by insolvenční správce tento majetek zpeněžit bez ohledu na stanovisko zajištěného věřitele. Tomu by pak nenáležel ani žádný výtěžek ze zpeněžení.

Lze říci, že postup popsany v předchozím odstavci nezatěžuje tolik, zejména časově, ale také z hlediska nákladů (náklady na soudní spor a právní zastoupení, náklady spojené se správou a udržováním majetku zapsaného do majetkové podstaty) průběh insolvenčního řízení, jako postup dle ust. § 224 InsZ. Zajištěný věřitel tak může být v dřívějším časovém horizontu také z výtěžku zpeněžení zajištěného majetku uspokojen.

11.4 Podmínky pro zpeněžení zajištěného majetku mimo dražbu

Způsoby zpeněžení majetku upravuje ust. § 286 odst. 1 InsZ, které stanoví, že majetek z majetkové podstaty lze zpeněžit veřejnou dražbou podle zvláštního právního předpisu⁵¹, prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí⁵² nebo prodejem majetku mimo dražbu.

---

⁵⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.8.2011, sp.zn. KSPH 41 INS 2804/2010, 1 VSPH 663/2011-P-226-10

⁵¹ Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, v platném znění.

⁵² Část šestá občanského soudního řádu.

Nejproblematictější způsobem prodeje může být právě prodej zajištěného majetku mimo dražbu, kdy pro tento způsob insolvenční zákon vyžaduje dle ust. § 289 odst. 1 InsZ souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru, přičemž insolvenční soud může současně stanovit podmínky prodeje. Dokud tento souhlas není insolvenčním soudem a věřitelským výborem udělen, nenabývá smlouva o prodeji mimo dražbu účinnosti. Současně však ust. § 293 InsZ stanoví, že při zpeněžení majetku, jež slouží jako zajištění pohledávky, je insolvenční správce vázán pokyny zajištěného věřitele, případně společnými pokyny všech zajištěných věřitelů. Z dikce insolvenčního zákona tak není zcela jasné, jestli i při zpeněžení zajištěného majetku mimo dražbu, je taktéž vyžadován souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru, což může v některých případech vyústit až v napadení případného prodeje nebo i samotného souhlasu s vydáním výtěžku zajištěnému věřiteli. Tato nejasnost také v praxi působí to, že jednotliví insolvenční správci, ale i insolvenční soudy se s touto problematikou vypořádávají různými způsoby, což způsobuje nejednotnost v rozhodování.

Je třeba uvést, že i tuto výkladovou nejasnost již byl nucen řešit Vrchní soud v Praze, který ve svém rozhodnutí⁵³ uvedl, že ust. § 293 InsZ pouze vymezuje další povinnosti insolvenčního správce, přičemž tím však nejsou dotčena ust. § 286 a § 289 InsZ. Z uvedeného tedy vyplývá, že souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru je nutný i pro zpeněžení mimo dražbu majetku sloužícího jako zajištění, s čímž jistě nelze nesouhlasit.

Dovolila bych si však v této souvislosti doplnit, že zvláštní postavení zajištěného věřitele pramení právě z toho, že v důsledku řádné péče o svou pohledávku si zajistil její lepší vymahatelnost prostřednictvím některého ze zajišťovacích prostředků. Je to vyjádřeno mj. tím, že oproti ZKV je zajištěnému věřiteli přiznán větší podíl z výtěžku zpeněžení zajištění (původně mohl oddělený věřitel obdržet z výtěžku maximálně 70 % jeho pohledávky). Vzhledem k tomu, že v praxi mohou nastat i situace, kdy prodej zajištěného majetku mimo dražbu dle pokynů zajištěného věřitele bude zdržován, případně odmítán ze strany některého z členů věřitelského výboru, bych navrhovala, aby byl souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru vyžadován

---

⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.3.2012, sp.zn. KSCB 26 INS 4392/2008, 1 VSPH 194/2012-B-36.

pouze v případech předvídaných v ust. § 289 odst. 2 InsZ, tj. při prodeji mimo dražbu za kupní cenu nižší, než je hodnota obvyklá stanovená znaleckým posudkem. Tento postup by nijak neomezoval zajištěné věřitele v rozhodování o volbě způsobu prodeje, nezatěžoval by insolvenčního správce administrativou spojenou se zajišťováním souhlasu všech členů věřitelského výboru, a současně by však zaručoval, že by nemohlo dojít k prodeji majetku mimo dražbu za podmínek, jež by byly pro nezajištěné věřitele nevýhodné.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se pokusila detailněji přiblížit proces oddlužení, a to zejména s ohledem na postavení zajištěného věřitele v tomto řízení. Výhodou při zpracování práce bylo také to, že insolvenční zákon je účinný již pátým rokem, přičemž za tuto dobu již existuje poměrně početná judikatura, která řeší některé otázky insolvenčním zákonem přímo neupravené. I přesto, že byl již insolvenční zákon několikrát novelizován, stále lze narazit na situace, které jednotlivé subjekty insolvenčního řízení, věřiteli počínaje a insolvenčními soudy konče, řeší různými způsoby. Některé z nich, týkající se právě procesu oddlužení jsou v diplomové práci zmíněny, přičemž vycházejí i z osobních zkušeností s aplikací insolvenčního zákona v praxi.

Lze shrnout, že insolvenční zákon přinesl mnoho nových a užitečných institutů, které v původním ZKV buď úplně chyběly nebo byly řešeny zcela nedostatečně. Jejich potřeba vyvstala nejen z důvodu nutnosti harmonizace českého insolvenčního práva s právem evropským, ale také v souvislosti s rozvojem tržní ekonomiky a nárůstem zadluženosti českých domácností. Jak vyplývá z přílohy diplomové práce, ve které je uvedena statistika počtu oddlužení od počátku účinnosti insolvenčního zákona, nelze si dost dobře představit, že všechny úpadky fyzických osob nepodnikatelů by byly řešeny konkurzem (tj. jediným efektivním způsobem řešení úpadku dle ZKV). Ve společnosti stále převažuje postoj určitého společenského odsouzení osoby, na jejíž majetek je prohlášen konkurz, přičemž likvidační dopad konkurzu má nejen majetkový, ale také společenský rozměr. Takový dlužník se pak těžko začleňuje zpátky do společnosti, což má vliv nejen na fungování jeho rodiny, ale může to způsobit i odchýlení jeho chování od obecně přijímaných pravidel, a to jak morálních, tak i právních a snadno se pak může uchýlit například i k páchání trestné činnosti.

V tomto směru se institut oddlužení jeví jako nejpříjemnější řešení jak pro dlužníka, tak i pro jeho věřitele. Insolvenční zákon sice stanoví dlužníkovi v jeho průběhu řadu omezení a podmínek, které musí po celou dobu dodržovat, na samotném konci procesu oddlužení je mu však umožněno, aby byl zbytku svých

nehrazených závazků zbaven, pokud všechny tyto podmínky dodrží. To lze považovat za jeden z největších přínosů institutu oddlužení. V této souvislosti je však potřeba, aby nejen insolvenční správce, ale také věřitelé a insolvenční soud v rámci své dohlédací činnosti, bděli nad dlužníkem a kontrolovali plnění jeho povinností tak, aby nedocházelo ke zneužití tohoto institutu a nebyli tak od svých závazků osvobozeni dlužníci, kteří si svým způsobem života přivodí nové závazky, jež opět nebudou schopni plnit.

Nelze však nezmínit, že na stavu zadlužování zejména fyzických osob nepodnikatelů, tj. spotřebitelů mají svým jednáním podíl také věřitelé. V případě bankovních věřitelů existují pravidla pro posuzování bonity dlužníků, která musí všichni dodržovat, avšak zejména v posledních letech prudce vzrostl počet nebankovních institucí, ale i jednotlivců, kteří nabízejí půjčky bez nutnosti doložení jakýchkoliv příjmů nebo zkoumání dlužníkových majetkových poměrů. Dlužník si však v mnohých případech ani neuvědomí, že takovou půjčkou se dostane do ještě větších problémů, než které se jí snaží vyřešit.

Pokud jde o postavení zajištěných věřitelů v rámci insolvenčního řízení a procesu oddlužení, tak insolvenční zákon přinesl značné množství institutů, které je posilují, přičemž této skupině věřitelů je za podmínek insolvenčního zákona přiznáno určité zvláštní postavení oproti těm ostatním, nezajištěným. Věřím však, že se mi povedlo nastínit některé problémy a nedostatky úpravy insolvenčního zákona, se kterými se i takový věřitel v průběhu řízení může setkat, a které povedou minimálně k diskuzi ohledně jejich případné detailnější úpravě v rámci novelizace insolvenčního zákona.

Příloha č. 1: Statistické přehledy počtu oddlužení v průběhu let 2008 – 2011

	2008	2009	2010	2011
insolvenční návrhy celkem	5 236	9 396	16 101	24 466
insolvenční návrhy spojené s návrhem na povolení oddlužení	1 693	3 744	10 014	18 021
návrhy na povolení oddlužení podané po zahájení ins.řízení	6	11	31	87
rozhodnutí o úpadku celkem	1 368	3 941	8 004	14 118
povolená oddlužení	646	2 164	5 902	11 614
schválená oddlužení plněním splátkového kalendáře	464	1 592	4 584	9 238
schválená oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	13	30	82	183
zrušení schváleného oddlužení	8	30	56	109
počet prohlášených konkurzů k insolvenčním návrhům spojeným s návrhy na povolení oddlužení	117	133	239	420

Výše uvedená statistika počtu oddlužení byla zpracována ze statistických údajů dostupných na internetu⁵⁴, přičemž se jedná o statistiku počtu událostí zveřejněných v insolvenčním rejstříku vždy za období kalendářního roku. Pokud jde o počet prohlášených konkurzů vzešlých z původního návrhu na povolení oddlužení, tak se jedná o souhrnný počet rozhodnutí o prohlášení konkurzu vydaných před povolením oddlužení, po něm, ale i po rozhodnutí o schválení oddlužení.

Z výše uvedeného přehledu vyplývá ohromný nárůst počtu podaných návrhů na povolení oddlužení, kdy již od duhého roku účinnosti insolvenčního zákona tvoří více než polovinu všech insolvenčních řízení, v nichž byl zjištěn úpadek dlužníka.

Z vývoje počtu oddlužení v České republice lze usuzovat také dopad světové ekonomické krize, která započala v roce 2007 v USA a v ČR měla dopad nejprve na podnikatelské subjekty. Projevilo se to zejména v letech 2008 a 2009 nárůstem počtu úpadků podnikatelských subjektů. Od roku 2010 pak lze z výše uvedeného vývoje počtu oddlužení sledovat jakýsi sekundární dopad ekonomické krize, která již více zasahuje osoby, které se staly obětí předchozího úpadku nebo velkých ekonomických problémů svých zaměstnavatelů.

⁵⁴ Viz <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>

Seznam použitých materiálů

Literatura:

- Kotoučová, J. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář.* Praha: C.H. Beck, 2010. 1106 s. ISBN 978-80-7400-320-2.
- Kozák, J., Budín, P., Dadam, A., Páchl, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení rady ES o úpadkovém řízení. Komentář. Dotisk.* Praha: ASPI, a.s., 2009. 928 s. ISBN 978-80-7357-375-1.
- Kučera, F. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (Insolvenční zákon s judikaturou a souvisejícími předpisy.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 306 s. ISBN 978-80-7400-163-5.
- Maršíková, J., a kolektiv. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy.* Praha: Leges, 2011. 800 s. ISBN 978-80-87212-75-12.
- Richter, T., *Insolvenční právo.* Praha: ASPI, a.s., 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.
- Schelleová, I., a kolektiv. *Konkurz a vyrovnání.* 2. doplněné vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.
- Winterová, A., a kolektiv. *Civilní právo procesní.* 6. aktualizované a doplněné vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2011. 712 s. ISBN 978-80-7201-842-0.
- Zelenka, J., a kolektiv. *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou.* 2. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2008. 800 s. ISBN 978-80-7201-707-2.
- Zelenka, J., Maršíková, J. *Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Komentář.* 2. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2002. 1169 s. ISBN 80-7201-323-8

Časopisecké zdroje:

- Juřena, I., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 6, s. 1, 3.
- Krhut, R., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 19, s. 1-2.
- Krhut, R., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 1, s. 1, 3.
- Maršíková, J., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 16-17, s. 1-3.
- Maršíková, J., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 7, s. 1, 3.
- Páchl, L., Pár poznámek ke společnému oddlužení manželů v insolvenční. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 14-15, s. 1-6.
- Páchl, L., Oddlužení a náhrada ručiteli za plnění poskytnuté věřiteli dlužníka. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 6, s. 2.
- Šebesta, J., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 22, s. 1-2.
- Šebesta, J., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*, 2011, roč. XIV, č. 2, s. 1, 3.

Internetové články a zdroje:

Kozák, J., Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny* [online]. 2010. roč. XIII, č. 11 [cit. 2012-03-19]. Dostupné na internetu: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek.html?ida=2352>

Zoulík, F., Vývoj insolvenčních řízení. *Právnícké fórum* [online]. 2009. [cit. 2012-03-13]. Dostupné na internetu: [http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/?search_query=%20\\$type=12&search_results_page=4](http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/?search_query=%20$type=12&search_results_page=4)

Expertní skupina S22. *Výkladové stanovisko č. 2. K otázce přípustnosti oddlužení*. 2008. [cit. 2012-02-15]. Dostupné na internetu: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny/vykladove-stanovisko-2.html>

Ministerstvo spravedlnosti. *Insolvenční zákon* [online]. 2011. [cit. 2012-03-19]. Dostupné na internetu: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>

Parlament České republiky Poslanecká sněmovna. *Vládní návrh na vydání zákona, trestní zákoník. Důvodová zpráva*. 2008. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na Internetu: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0#prilohy>

Zákony:

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)

Judikatura:

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 19/09, vyhlášený pod č. 260/2010 Sb.

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, vyhlášený pod č. 241/2010 Sb.

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08, vyhlášený pod č. 163/2009 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 29 Cdo 3509/2010 ze dne 24. listopadu 2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.9.2010, sp.zn. KSBR 31 INS 156/2008, 29 NSČR 6/2008-B

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 29 NSČR 25/2010 ze dne 27.9.2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.4.2009, sp.zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 7/2009, judikát č. 79

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.3.2012, č.j. KSCB 26 INS 4392/2008, 1 VSPH 194/2012-B-36

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.2.2012, č.j. KSBR 45 INS 18072/2011, 2 VSOL 816/2011-A-15

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.8.2011, č.j. KSPH 41 INS 2804/2010, 1 VSPH 663/2011-P226-10

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27.1.2011, č.j. KSBR 28 INS 1188/2010, 2 VSOL 538/2010-P11-9

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.12.2010, sp.zn. 1 VSPH 1113/2010-P10-9

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.10.2010, sp.zn. KSHK 42 INS 2414/2010, 2 VSPH 714/2010-B-19

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20.10.2011, sp.zn. KSBR 40 INS 6931/2011, 3 VSOL 506/2011-B-34

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.10.2010, sp.zn. KSUL 69 INS 2401/2010, 1 VSPH 892/2010-P14

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2010, sp.zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25.8.2010, sp.zn. KSHK 40 INS 2229/2010, 1 VSPH 620/2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.8.2010, sp.zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B,

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.3.2010, sp. zn. 1 VSPH 133/2010-B-14

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25.2.2010, sp.zn. KSUL 45 INS 857/2008, 1 VSPH 544/2009-P6

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.2.2010, sp.zn. 15 Cmo 245/2009

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18.12.2008, sp.zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A-14

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.12.2009, sp.zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009-A-21

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21.1.2009, sp.zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B